Täysistunto

Tiistai 28.11.2017 klo 13.59—17.43

3. Pääministerin ilmoitus Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmasta 2018–2028

Pääministerin ilmoitus PI 5/2017 vp

Keskustelu

Puhemies Maria Lohela: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmasta vuosille 2018—2028.

Ministeri Kimmo Tiilikaisen esittelypuheenvuoron jälkeen myönnän harkintani mukaan enintään 2 minuutin mittaisia vastauspuheenvuoroja, ja ne varataan paikalta V-painiketta käyttäen. Asian käsittelyyn varataan 1,5 tuntia.

Keskustelu

14.01 **Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Eduskunnan tarkastusvaliokunta laati rakennusten kosteus- ja homeongelmista mietinnön vuonna 2013. Saman vuoden toukokuussa eduskunta edellytti, että hallituksen on ryhdyttävä toimiin sisäilmaongelmien vähentämiseksi. Valtioneuvosto on ottanut eduskunnan kannanotot ohjelmaansa usean vuoden ajan. Työtä on vielä jäljellä, mutta tuloksiakin on saatu aikaan, kuten esimerkiksi Kosteus- ja hometalkoot -hankkeen toimeenpano.

Hyvän yhteistyön jatkamiseksi ja tavoitteiden saavuttamiseksi pääministeri asetti syyskuussa 2017 hankeryhmän valmistelemaan Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmaa. Ohjelma linjaa yhteistyötä kymmenen seuraavan vuoden ajaksi sisäilmasta kärsivien auttamiseksi. Samalla vakiinnutetaan toimintatapaa, jossa julkisten rakennusten sisäilmaongelmien ennaltaehkäisy on osa kiinteistönhoidon arkea. Ongelmiin puututaan ripeästi ja niille etsitään ratkaisu.

Ehdotus toimenpideohjelmaksi on nyt tehty. Toimenpide-ehdotukset tarkoittavat työn jatkamista usealla hallinnonalalla, kaikilla hallinnon tasoilla, etenkin kunnissa ja sosiaali- ja terveydenhuollossa. Tuloksia pitäisi näkyä niin sisäilmasta kärsivien ihmisten määrän vähenemisenä kuin kuntien rakennuskannan kunnon parantumisena viimeistään vuoden 2028 loppuun mennessä. Toimenpideohjelma julkaistaan joulukuun puolivälissä ja samalla avataan mahdollisuus antaa palautetta usean kanavan kautta. Tarkoituksemme on seuraavien kuukausien aikana kuulla mahdollisimman laajalti kuntia, eri sidosryhmiä ja kaikkia, joita julkisen rakennuskannan kunto ja sisäilmaongelmat koskevat ja kiinnostavat. Sen jälkeen viimeistelemme ohjelman toimeenpanoa varten, ja toimeenpano alkaa keväällä 2018.

Sisäilmaongelmien yleisimpiä syitä ovat edelleen kosteus- ja homevauriot, ilmanvaihtoongelmat sekä lämpötila- ja veto-ongelmat, jotka vaivaavat ikääntyvää rakennuskantaam-

me. Näin raportoivat kunnat jo vuonna 2011, ja toistaiseksi on merkkejä vain vähäisestä muutoksesta parempaan. Kuntien rakennuskannan tilaa koskevien, vielä alustavien tietojen mukaan alle puolessa kunnista on saatu korjausvelka haltuun. Yli puolet kunnista ilmoittaa edelleen sisäilmaongelmien olevan ratkaisematta. Tiedämme kuitenkin, että jokaisessa kunnassa tehdään jotakin tilanteen parantamiseksi.

Kosteus- ja homevaurioiden aiheuttamille epäpuhtauksille altistuvia ihmisiä on Suomessa runsaasti. Suuri osa heistä altistuu koulu- ja päiväkotirakennuksissa. Julkisten rakennusten sisäilmaongelmat aiheuttavat tällä hetkellä taloudellisten vaikutusten lisäksi ihmisten terveyteen, hyvinvointiin ja sosiaalisiin suhteisiin liittyviä ongelmia.

Näistä syistä toimenpide-ehdotuksemme painottuvat julkisiin rakennuksiin. Tämä ei kuitenkaan sulje pois yhteistyötä yksityisen sektorin kanssa, vaan pikemminkin toivomme sitä. Samoin tulevan ohjelmakauden aikana kehitettävät ratkaisut ovat tietenkin hyödynnettävissä rakennuksissa omistajatahosta riippumatta, aivan samoin kuin Kosteus- ja hometalkoiden tai pian voimaan tulevan kosteusasetuksen keinovalikoimat ovat kaikkien kiinteistönomistajien käytössä. Samoin sisäilmasta kärsiviä hoidetaan riippumatta siitä, pystytäänkö yhteys oireiden ja altisteiden välillä osoittamaan. Tarkemmin yksityisomistuksessa olevien kiinteistöjen sisäilmaongelmien erityisiin kysymyksiin emme kuitenkaan tällä ohjelmalla nyt mene.

Sisäilmaongelmaisia rakennuksia esiintyy ympäri maailman. Ongelmista aiheutuvat terveyshaitat on tiedostettu erityisesti Pohjoismaissa ja Pohjois-Amerikassa. Esimerkiksi Ruotsissa on vuonna 2011 raportoitu, että arviolta yhdessä kolmasosassa ruotsalaisista rakennuksista on kosteusvaurio — homeenkasvua tai pahaa hajua — jolla voi olla vaikutusta sisäympäristöön. Kosteutta ja hometta esiintyi enemmän pientaloissa.

Suomessa julkisessa rakennuskannassa on tällä hetkellä huomattava määrä investointitarpeita. Rakennuskannan liian suuri määrä suhteessa palvelutarpeeseen, rakennuskannan ikärakenne sekä epätarkoituksenmukaiset tilat näkyvät muun muassa rakennusten vajaana käyttöasteena — noin 8—10 prosenttia rakennuskannasta on tyhjillään — ja korjausvelkana, jonka on arvioitu olevan noin 5 miljardia euroa. Tämä selittää osin sisäilmaongelmien sitkeyttä ja vaikeutta päästä niistä eroon.

Arvoisa puhemies! Terveet tilat 2028 -hankeryhmä koostuu asiantuntijoista, jotka ovat olleet ratkaisemassa rakennusten kosteus- ja homehaitoista aiheutuvia ongelmia jo pitkään. Yhteistyö kuntien ja niiden edustajien kanssa on mahdollistanut kuntien kokemuksiin perehtymisen. Osa kuntien kokemuksista on hyviä, ja niissä on käytetty toimintatapoja, joita on tarpeen saada tiedotettua ja monistettua erikokoisten kuntien käyttöön. Osa kokemuksista alleviivaa vaikeuksia ja ongelmien laajuutta harmillisen selkeästi.

Hyviä kokemuksia yhdistää toimintatapa, jossa yhtä rakennusta ja sen kunnosta saatavia tietoja tarkastellaan suhteessa kunnan kiinteistöstrategiaan ja palveluverkkoon kokonaisuutena. Tietoja kiinteistön kunnosta ja palveluverkosta sekä käyttäjäpalautetta on arvioitu kunnissa moniammatillisissa yhteistyöryhmissä ja ratkaisuja etsitty.

Sisäilmaongelmaisissa rakennuksissa esiintyy usein monia tekijöitä yhtä aikaa, ja niiden tunnistaminen edellyttää asiantuntemusta ja kokemusta, jota ei aina ole saatavilla tai jota ei osata hyödyntää riittävästi. Kokemusten mukaan muun muassa strategisen, kokonaisvaltaisen näkemyksen puute jarruttaa kuntien rakennuskannan pitkäjänteistä kehittämistä. Myös muun muassa kuntien poliittiseen päätöksentekoon liittyvät tekijät ja kiristynyt kuntatalous ovat nousseet esille syitä haettaessa.

Arvoisa puhemies! Nyt Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelmassa ehdotetaan siirtymistä kokonaisvaltaiseen kiinteistöjen tarkasteluun sekä terveyshaittoihin puuttumisen tehostamiseen. Ehdotamme, että vuonna 2018 työ aloitetaan tehostamalla sisäilmasta kärsivien apua ja tukea. Työtä jatketaan koko ohjelmakauden ajan kohti tavoitevuotta 2028, jolloin oppilaitokset, päiväkodit, hoitolaitokset ja muut julkiset rakennukset ovat terveelliset ja turvalliset käyttää. Tämä on ohjelman tavoite. Tähän päästään palvelutarvelähtöisen ja kestävän kiinteistönpidon sekä rakennusten ennakoivan ylläpidon käytäntöjä vakiinnuttamalla, toimintamallilla, joka vastaa tällä hetkellä kunnissa käytössä olevia parhaita käytänteitä. Toimenpide-ehdotukset sisältävät ehdotuksen toimintamallien kehittämiseksi.

Hyvien esimerkkien mukainen malli edellyttää toimiakseen, että kunnassa on kiinteistöstrategia ja palveluverkkosuunnitelma tehty sekä säännölliset kiinteistökatsaukset ja käyttäjäpalautteen kerääminen ovat toimivaa käytäntöä. Rakennusten suunnitteluvaiheessa on mahdollista koota eri tahoja mukaan käyttäen esimerkiksi allianssimallia ja hyödyntäen elinkaarimalleja. Näistä on mielenkiintoisia esimerkkejä, joissa on pystytty ottamaan paremmin huomioon myös kiinteistön toiminnalliset mahdollisuudet, kuten vaikkapa uudenaikaisen opetussuunnitelman toteuttamista tukeva oppimisympäristö tai erilaiset monikäyttötilat. Hyviin käytäntöihin perustuva malli tehostaisi myös osaamisen lisäämistä muun muassa sisäilmaongelmien tunnistamiseksi ja ongelmiin puuttumiseksi. Tämä puolestaan tarkoittaa tiedotuksen ja koulutuksen tehostamista esimerkiksi rakennusfysiikan, terveydenhoidon ja hankinta- sekä tilaajaosaamisen alalla.

Arvoisa puhemies! Ohjelmassa keskitytään myös siihen, että sisäilmasta kärsiviä autetaan ja tuetaan muun muassa vahvistamalla neuvontaa sekä ihmisille suoraan että heitä auttaville ammattilaisille. On tärkeää, että sisäilmasta kärsivien koko hoitopolku tehdään näkyväksi ja jokaiselle saavutettavaksi nykyisin käytettävissä olevin keinoin. Sisäilmasta sairastuneiden tilanteen tukemiseksi pitkällä aikaväillä tarvitaan työtä hoitopolkujen sujuvoittamiseksi itsehoidosta perusterveydenhuoltoon, erikoissairaanhoitoon ja toimivaan kuntoutukseen. Samoin sisäilmasta kärsivien sosiaaliturvassa on vielä selvittämistä, jotta mahdolliset puutteet tunnistetaan ja korjataan.

Terveiden tilojen vuosikymmen -toimenpideohjelman valmistelun tilanteesta keskustellaan tästä päivästä alkaen. Kuulemisvaiheen alkamisesta tiedotamme joulukuun puoliväliin mennessä, kun tekninen julkaisutyö on valmis. Kuulemisvaihe on laaja: se siis alkaa tänään eduskunnassa, mutta laajuus tulee näkyväksi, kun toimeenpanosta vastaavat kunnat, sidosryhmät, eri alojen asiantuntijat sekä kansalaiset koko maassa pääsevät tähän kuulemiseen osallistumaan.

Hankeryhmä ehdottaa, että toimenpideohjelman toteutus organisoidaan mahdollistamalla tiivis yhteistyö ministeriöiden ja niiden hallinnonalan virastojen, aluehallintovirastojen, Suomen Kuntaliiton, kuntien ja Senaatti-kiinteistöjen kesken sekä muun muassa rakennus- ja kiinteistöalan, sosiaali- ja terveysalan sekä opetusalan sidosryhmien osallistuminen varmistamalla. Hankeryhmän näkemys on, että eduskunnalla ja erityisesti tarkastusvaliokunnalla on tärkeä rooli parlamentaarisessa keskustelussa ja toimeenpanon seurannassa alusta aina hankkeen loppuun asti.

Toimenpideohjelmassa kustannuspaineet on tunnistettu. Valtion rahoitus kiinteistön omistajille ei sisälly toimenpideohjelmaan. Sen sijaan työn aikana selvitetään kuntien käytössä olevia keinoja kiinteistön kuntoa edistävien hankkeiden toteutukseen. Tämän eteen tullaan tekemään yhteistyötä heti toimeenpanokauden alusta alkaen. Työ perustuu vireillä

olevan Kuntien rakennuskannan kehitys- ja säästöpotentiaali -hankkeen tuloksiin, jotka ovat käytettävissä vuoden 2018 alussa. Nämä tullaan ottamaan huomioon Terveet tilat -toimenpideohjelmatyön viimeistelyssä.

Hankeryhmän toimenpide-ehdotukset kattavat pääosin sosiaali- ja terveysministeriön, opetus- ja kulttuuriministeriön, ympäristöministeriön ja valtioneuvoston kanslian toimialoille kuuluvia tehtäviä. Työ on ensisijaisesti sopeutettava ministeriöiden normaaleihin tehtäviin, ja mikäli lisärahoitus on tarpeen, se on ohjattava käsiteltäväksi kehys- ja talousarviomenettelyssä. Tiedot tarkentuvat valmistelun edetessä asianomaisessa ministeriössä.

Arvoisa puhemies! Tämä keskustelu tänään eduskunnassa on ensimmäinen keskustelutilaisuus syksyn 2017 aikana valmistellusta toimenpideohjelmaehdotuksesta ja sellaisena meille erittäin tärkeä ohjelman viimeistelytyössä. Hankeryhmän toimikausi päättyy helmikuun 2018 lopussa. Seuraavat kuukaudet joulukuusta alkaen on käytännössä varattu ehdotuksista tiedottamiseen ja kuulemiseen. Ohjelmaehdotuksesta odotetaan laajaa palautetta, jonka perusteella hankeryhmä viimeistelee ohjelman toimeenpantavaksi keväällä 2018 alkavalla kymmenvuotiskaudella. Tässä siis riittää toimeenpantavaa usealle hallituskaudelle.

Puhemies Maria Lohela: Nyt voidaan siirtyä debattiin. Pyydän siihen osallistumaan haluavia ilmoittautumaan painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. Käydään keskustelua 2 minuutin puheenvuoroin kello 15:een saakka ja siirrytään sitten minuutin puheenvuoroihin. — Edustaja Hassi aloittaa, olkaa hyvä.

14.14 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On erittäin hyvä, että tämä ohjelma on aloitettu pääministerin johdolla. Toivottavasti nyt myös toteutetaan viime eduskunnan tarkastusvaliokunnan nimeämät toimenpiteet ja myös lopetetaan sairastuneiden leimaaminen luulotautisiksi.

Tänään on julkaistu ammattiliitto SuPerin yhdessä Turun yliopiston kanssa tekemä tutkimus sisäilmaongelmista ammattiliiton jäsenten työpaikalla, ja vastaavahan on aikaisemmin tehty myös Tehyn ja OAJ:n jäsenistä. Niiden tutkimusten tulosten mukaan homeen haju työpaikalla korreloi tilastollisesti merkitsevästi paitsi astman myös useiden muiden sairauksien kanssa, kuten niveloireiden, lihas- ja selkäkivun, kroonisen väsymysoireyhtymän ja useiden neurologisten oireiden kanssa. Uusi havainto on, että viemärin hajulle altistuminen korreloi vieläkin useamman sairauden kanssa kuin homeen hajulle altistuminen. Näissä tutkimuksissa on siis otettu sairauksina huomion vain lääkärin nimeämät tai toteamat sairaudet.

Tiedämme, että monet kosteusvauriorakennuksissa muhivat mikrobit tuottavat hyvin voimakkaita toksiineja. Sairastumisten vähättely ja korjausten tekeminen muka säästäen puolivillaisesti ei säästä vaan lisää julkisen sektorin kustannuksia, koska se johtaa siihen, että sairastuneet joutuvat jatkamaan altistumistaan, mikä vähentää työntekoa, lisää työstä poissaoloa ja ennenaikaistaa eläkkeelle jäämisiä. Sairastumisten vähättely myös hidastaa puutteiden korjaamista rakennuspuolella. Kaikkein pahinta on se, että korjausten viivyttely ja tekeminen puolivillaisesti sairastuttaa lapsia ja nuoria. Juuri nuorissa ikäluokissahan astma ja tulehdukselliset suolistosairaudet [Puhemies koputtaa] yleistyvät kaikkein selvimmin.

Pidän hyvin tervetulleena ministeri Tiilikaisen toteamaa siirtymistä kokonaisvaltaisempaan kiinteistöjen hoitoon.

14.16 **Eero Heinäluoma sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Tiilikaista tämän todella tärkeän asian nostamisesta tänne eduskuntaan ja tuoreeltaan sen kertomisesta, mitä hallitus on tekemässä.

Viime vaalikaudella edustaja Braxin johtama tarkastusvaliokunta teki erittäin pitkän ja perusteellisen työn home- ja kosteusongelmien kartoittamiseksi ja valmisti myös ison ohjelman, jonka eduskunnan täysistunto hyväksyi, mitä pitäisi tehdä. Sitä on nyt pantu toimeen. Mutta voi sanoa, että toimeenpanossa edelleenkin on useita asioita hoitamatta, ja ne liittyvät muun muassa siihen, millä tavalla koulutetaan alan toimijoita käyttämään sellaisia rakennusratkaisuja ja rakennusaikaisia työtapoja, jotka vähentäisivät tätä kosteus- ja homeongelmaa. Hälyttävähän tässä on se, että nämä ongelmat koskevat ei vain vanhaa asuntokantaa tai vanhaa rakennuskantaa vaan uusia, muutama vuosi sitten valmistuneita rakennuksia.

Viimeksi Jätkäsaaresta on esimerkki, jossa puukerrostalo oli rakennettu ilman, että olisi tehty suojausta sateiden varalta. Nyt ollaan uudessa huippukohteessa, jonka piti olla esimerkki suomalaisesta laaturakentamisesta, homeongelman kanssa tekemisissä. Se on järkyttävää.

Yli tuhat koulua kärsii näistä ongelmista. Niin kuin täällä edustaja Hassi sanoi, on tavatonta ajatella, että me pakotamme sekä opettajia että oppilaita vaarantamaan terveytensä, jotta voivat tehdä sen työn, joka heille on annettu.

Tarkastusvaliokunta kävi näitä toimia lävitse nyt hallituksen viime vuoden vuosikertomuksen yhteydessä ja päätyi siihen havaintoon, että nykyiset toimet eivät tule riittämään. Täytyy käydä lävitse myös vastuut. On selvästi liian vähäiset seuraamukset siitä, että tehdään sutta ja sekundaa tai ei tehdä näitä kunnollisia ylläpitoja valmistuneissa rakennuksissa. Siksi valiokunta esittää eduskunnalle, että eduskunta edellyttäisi, että hallitus käy vastuusuhteet lävitse ja tekee lainsäädäntöesityksiin tarvittavat muutokset, [Puhemies koputtaa] jotta vastuut tulevat kovemmiksi.

14.19 **Olavi Ala-Nissilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Voin yhtyä tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Heinäluoman näkemyksiin ja todella onnitella hallitusta siitä, että tämä asia on nostettu tällä tavalla pitkäjänteisen työn ohjelmaksi. Tämä on pitkäjänteinen työ, mitä tässä nyt tarvitaan todellakin Suomessa.

Kiinnitän myöskin huomiota siihen, että tämä on hyvin pitkälle hyvän rakentamisen kysymys. Suomessa rakentamisen taso ei ole ollut riittävän hyvä. Tähän täytyy saada parannus, ja se on myöskin rakennusalan ja sen toimijoiden vastuulla.

Tässä tulenkin näihin vastuukysymyksiin, joihin edustaja Heinäluoma viittasi. Jonkun täytyy viime kädessä ottaa vastuu siitä, että meillä on huonoa rakentamista yksittäisissä kohteissa, ja nämä täytyy myöskin selvittää huolella, koska jollei tämmöistä vastuukysymystä ole, niin me emme saa tätä huonon rakentamisen ja ongelmien vyyhtiä ratkaistua.

Todellakin, edelleen, tarkastusvaliokunta teki tässä pitkäjänteistä työtä — tietysti sitä tehtiin myöskin muissa valiokunnissa eduskuntatasolla — ja sitä on jatkettu. Ja todellakin, kun me pääsemme tähän Terveet tilat -ohjelman implementointiin, niin tämä on hyvä asia.

Vielä kiinnitän huomiota lopuksi siihen, että kun on tehty näitä korjauksia hometaloissa, niin aivan liian usein ne epäonnistuvat. Voi sanoa, että puolet näistä korjauksista epäonnistuu, ja sekin on ongelma, johon pitäisi voida puuttua.

14.20 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä sisäilmaongelmat ja niistä sairastuneet ihmiset ovat valtava ongelma. Häpeällisen siitä ongelmasta tekee se, että me emme ole onnistuneet löytämään ratkaisuja. Se ei ole helppoa, koska ongelma on monisyinen. Tässä on kyse sekä rakennuksista että ihmisistä, ja vain jompaan kumpaan ei voi keskittyä. Ihmisten osalta kaikkein tärkeintä on saada diagnoosi, saada hoitoa ja saada kuntoutusta. Nyt käytännössä sairastuneet pahimmillaan kiertävät erikoislääkäriltä erikoislääkärille ja kohtaavat vähättelyä. Pahimmillaan heitä väitetään luulosairaiksi. Hoidosta ja kuntoutuksesta on turha haaveilla.

Me tarvitsemme kliinisen tutkimusyksikön, joka pystyy auttamaan diagnoosien luomisessa ja rakentamaan hyviä hoitoketjuja. Ympäristövaliokunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota ja on nähnyt, että esimerkiksi Turussa olisi mahdollisuus perustaa tämmöinen tutkimusyksikkö, joka voisi siten hyödyttää koko Suomea.

Rakennusten osalta hirveän usein me pysähdymme puhumaan korjausvelasta. Se on aivan totta, se on valtava, ja siihen pitää kuntien pystyä tarttumaan. Mutta jos me ajattelemme, että me pelkästään osoitamme määrärahoja korjausvelan taittamiseksi tai edes puramme ja rakennamme uutta tilalle, me menemme ojasta allikkoon, koska meidän ongelma ei ole pelkästään siinä huonossa rakentamisen laadussa vaan siinä, että meillä ei ole osaamista kiinteistöjen ylläpidossa. Jyväskylästä saamme hyvän esimerkin siitä toimintamallista, jolla kunta pystyy omia kiinteistöjään ylläpitämään ja reagoimaan kuullessaan huolista. Mutta pahimmillaan me laitamme korjausrahaa korjataksemme väärin.

Sanotaan suoraan, että tässä ovat niin isot rahat kyseessä, että on monia tahoja, jotka eivät haluakaan ongelmien syiden paljastuvan, koska joku on vastuussa siitä, että asiat tehdään huonosti. Välillä se, että korjattaisiin oikein, olisi sama kuin myönnettäisiin, mitä rakennettiin alun perin väärin. Toivon, että tämä asia ei jää puheen tasolle vaan voimme löytää käytännön tekoja, määrärahoja: aloitetaan esimerkiksi tästä kliinisestä tutkimusyksiköstä.

14.22 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri otti tärkeän asian tässä esille. Tarkastusvaliokunta on todellakin puuttunut tähän. Niin kuin edustaja Modig tässä mainitsi, ympäristövaliokunnassa kiinnitimme huomiota tällaiseen kliiniseen yksikköön, joka saataisiin liikkeelle 500 000 eurolla, siis aloituspanostuksena, jotta saadaan diagnostiikka, hoitoketjut ja mittaukset kuntoon.

Aika paljon tässä keskustelu kääntyy kouluihin ja päiväkoteihin — erittäin tärkeää. Nostan myös varuskunnat yhtenä näkökulmana. Suurhometalkoot varuskunnissa olisivat paikallaan. Ei voi olla oikein, että nuoret miehet ja naiset, jotka menevät velvollisuuttaan hoitamaan, joutuvat homeelle alttiiksi ja mahdollisesti joutuvat keskeyttämään, niin kuin moni on joutunut keskeyttämään palveluksen sen takia, että ilma ei ole kunnossa.

Kunnissa on erilaisia käytäntöjä. Yksi asia, joka pitää olla jokaisessa kunnassa kunnossa, on se, että on ketju, mitä kautta voi kertoa havaitsemistaan ongelmista eteenpäin ilman, että ikään kuin leimautuu tai syyllistetään siitä, että nostaa epäkohdan esiin. Tässä on kymmenien-, satojentuhansien oppilaiden ja henkilökuntaan kuuluvien ihmisten terveydestä kysymys. Täytyy olla kanava, jota kautta voi asiallisesti ilmoittaa eteenpäin ja ilmoitus otetaan asiallisesti vastaan ja ryhdytään tarkistuksiin sen mukaisesti.

Vielä yhtenä näkökulmana: Kunnat ovat tässä avainroolissa. Kunnat tekevät myös erinäköistä kuntamarkkinointia — olen itsekin ollut kaupungin markkinointipäällikkönä vas-

taamassa viestinnästä ja markkinoinnista. Kannustan jotakin suomalaista kuntaa brändäämään itsensä homeettomaksi kunnaksi, sille on tilausta.

14.24 **Susanna Huovinen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Haluan minäkin kiittää siitä, että hallitus tuo tämän asian kokonaisvaltaisella otteella — niin kuin ministeri Tiilikainen tässä omassa esittelypuheenvuorossaan totesi — nyt eduskunnan käsittelyyn, mutta samanaikaisesti haluan tietenkin ehkä kysyäkin, minkä vuoksi tämä kulunut kaksi vuotta hallituksen toimikaudesta on näiden asioiden suhteen ollut varsin passiivista aikaa.

Olen Eduskunnan allergia- ja astmaverkoston puheenjohtaja, ja tuon verkoston nimissä teimme viime keväänä kirjallisen kysymyksen, jossa kysyimme muun muassa ennaltaehkäisemisen, varhaisen havaitsemisen ja yhdenmukaisten hoitoketjujen perään. Olen tietenkin todella iloinen, että hyvin pian tämän meidän kirjallisen kysymyksemme jälkeen pääministeri kutsui kerrotusti sitten koolle asiantuntijoiden joukon ja nyt juna etenee.

Haluaisin myös tiedustella, että kun pidätte näitä asioita selvästikin hyvin tärkeinä, niin minkä vuoksi sitten juuri tämän vuoden alusta lukien päätettiin itse asiassa lopettaa ARAn korjausavustusjärjestelmä juuri terveyshaittojen poistamiseksi. Eikö nimenomaan tällaisilla taloudellisilla tukimuodoilla pystyttäisi sitten auttamaan niitä henkilöitä, jotka ovat esimerkiksi sairastuneet näissä tiloissa?

Puhemies! Itse koen, että hyvä sisäilma on meille kaikille perusoikeus ja meillä ei ole varaa jättää ihmisiä altistumaan turhaan huonolle sisäilmalle. Tiedämme tuloksista, että oppimistulokset heikkenevät, tulee poissaoloja, ja tämä on myös työturvallisuuskysymys. Riski syrjäytymiselle yhteiskunnasta on todella suuri silloin, jos sairastutaan.

Toivoisin, että näihin esittämiini kysymyksiin hallitukselta saisimme keskustelussa vastauksia.

14.27 **Martti Mölsä sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Nykyisten määräysten mukaan ilmanvaihto suunnitellaan 2—3 prosenttia alipaineiseksi. Oman käsitykseni mukaan yksi suurimpia ellei suurin tekijä home- ja kosteusongelmissa on ilmanvaihto, joka suunnitellaan alipaineiseksi. Tästä seuraa se, että rakenteissa kosteus tiivistyy, varsinkin talvella, kun ilmavirrat eivät pääse poistumaan ulospäin, jolloin kuivuminen tapahtuisi normaalisti, vaan alipaine vetää kosteuden rakenteisiin ja sisällepäin ja toinen tekijä on, että homeitiöt leijuvat tällöin paremmin huonetilaan päin.

Ympäristöministeriön uuden rakennuksen sisäilmastosta annetun asetuksen, joka on annettu viime vuonna 7.10. ja tulee 1.1.18 voimaan, 20 §:n mukaan "erityissuunnittelijan on suunniteltava rakennuksen ulko- ja ulospuhallusilmavirrat siten, että ne ovat tasapainossa". Mielestäni tässä on yksi korjaus siihen oikeaan suuntaan, millä voidaan saavuttaa sitä, että kosteus rakenteissa liikkuu oikeaan suuntaan ja homeitiöitä ei leiju siellä huonetilassa. Arvoisa ministeri Tiilikainen, onko tämä, että asetusta on tähän suuntaan lähdetty muuttamaan, yksi tunnustus nyt ympäristöministeriön suunnasta siihen suuntaan, että ilmanvaihtoa tulee muuttaa ylipaineiseksi?

14.28 **Rami Lehto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen toimenpideehdotus on ihan hyvä, mutta nyt tarvittaisiin nopeita toimenpiteitä ja myös euroja. Näitä toivotaan kentällä pikaisesti, ei voi enää odottaa. Nuoriso on Suomen tulevaisuus, mutta on

harmillista, että ympäri Suomea monet lapset kamppailevat homeisten ja kosteusvaurioisten rakennuksien sisällä ja yrittävät samalla opiskella.

Otetaanpa esimerkki kotikaupungistani Lahdesta: Jo joka viides Lahden peruskoululainen opiskelee väistötiloissa. Lahdessa on peruskoulussa 10 200 oppilasta, joista väistötiloissa on 2 140, ja nyt osa väistötiloistakin on kosteusvaurion alaisia. Veroja joudutaan nostamaan, jotta päästäisiin näistä ongelmista eroon, tehdään koko ajan korjausrakentamista, rakennetaan uusia koulujakin meillä Lahdessa, mutta ei riitä, rahat eivät aina riitä. Tässä toivottaisiinkin valtiota mukaan näihin hometalkoisiin, että saataisiin nämä tilat tehtyä terveiksi.

Eduskunnan tarkastusvaliokunnan vuonna 2012 julkaistun raportin mukaan kosteus- ja homevaurioihin liittyvien terveyshaittojen vuosikustannusten arvioidaan olevan noin 450 miljoonaa euroa, kun mukaan lasketaan oireet, sairaudet, tutkiminen sekä työkyvyn ja -tehon menetys. Laskennan vaikeutta kuvaa, että ylähaarukka on jopa miljardissa eurossa. Eikö voisi tähän nyt panostaa? Raportin mukaan miljardin kertapanostus merkittävästi kosteus- ja homevaurioituneiden rakennusten korjaamiseksi maksaisi itsensä takaisin kolmessa vuodessa — kolmessa vuodessa. Nyt valtion pitäisi tulla mukaan ja tehdä hometalkoot ja laittaa rahaa liikenteeseen. [Eduskunnasta: Oliko se teillä vaihtoehtobudjetissa?]

14.30 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Tämä asia on liian monelle koululaiselle liian tuttu kysymys. Omassa kunnassani Kirkkonummella Gesterbyn koulukeskuksen pihalle tuli muutama viikko sitten rivi parakkeja, tilapäisiä koulukontteja. Naapurikunnassa Siuntiossa on kohta 75 prosenttia lapsista tilapäisissä tiloissa. Jotain olisi siis tehtävä.

Pitäisi olla selvää, että hidasta kunnallista päätöksentekoprosessia ei korvata sillä, että rakennusaikataulusta karsitaan. Pitäisi olla selvää, että uskalletaan käyttää laatumittareita hankinnoissa. Pitäisi olla selvää, että uskalletaan hylätä alihintainen tarjous. Pitäisi olla selvää, että viimeistään silloin, kun eristeet tulevat työmaalle, rakennustyömaa on myöskin huputettu. Pitäisi olla selvää, että se henkilö, joka koordinoi huoltotyötä, on myöskin ollut mukana suunnittelu- ja rakentamisvaiheessa.

Ja lopuksi: kuntotutkimus on sellainen asia, johon ei turvauduta silloin, kun ongelmat ilmenevät, vaan huoltoprosessin aikana. Kun kulkee Helsingissä, katsoo ravintoloiden ovia, niin siellä on hymiö merkkinä siitä, että tämä keittiö on puhdas, täällä on turvallista syödä. Miksi meillä ei ole samanlaista merkintää rakennuksissa? Jos rakennus, joka on käynyt joka viides vuosi läpi kuntotarkastuksen ja jossa vaikka joka toinen vuosi on käynyt homekoira, on selvinnyt tästä tarkastuksesta, se saa hymiön oven pieleen. Silloin isän tai äidin on turvallista jättää sinne lapsi aamulla tietäen, että siellä on turvallista olla. Mitä sanotte, ministeri Tiilikainen, voisiko tällaista ajatusta yrittää viedä eteenpäin?

Ärade talman! Konditionsgranskningar ska inte vara någonting vi tar till först då problem uppkommer, utan det ska vara en kontinuerlig process, och jag föreslår att vi inför en märkning för sådana byggnader som har gått igenom en kontinuerlig konditionsgranskningsprocess och till exempel ett besök av en mögelhund med några års mellanrum. På det sättet kan man med gott samvete, med lugn i sinnet lämna sitt barn [Puhemies koputtaa] till exempel på ett dagis, om man ser det här märket på dörren. [Puhemies koputtaa] Vad säger ni, minister Tiilikainen, om ett sådant förslag? [Silvia Modig: Jag tycker det är ett bra förslag!]

14.33 **Mirja Vehkaperä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Turvalliset ja terveet julkiset tilat ovat kaikkien suomalaisten oikeus, puhutaanpa lapsista, vanhuksista tai erityisesti työntekijöistä, jotka julkisella sektorilla toimivat. Rakennusten kosteus- ja homevauriot, nämä sisäilmaongelmat, ovat hyvin henkilökohtaisia kokemuksia. Toinen altistuu ja sairastuu herkemmin kuin toinen. Esimerkiksi käytettävät siivous- ja puhdistusaineetkin voivat vaikuttaa siihen, miten julkisissa tiloissa altistutaan esimerkiksi astmalle. Väitän, että meillä on kaikilla sektoreilla parantamista, niin rakennusten suunnittelussa, toteutuksessa, rakentamisessa, rakennusten kunnossapidossa, käytössä ja puhdistamisessa. Yhtä lääkettä ei varmastikaan ole, mikä pitäisi saada kuntoon, minkä jälkeen me sitten pääsisimme kaikista ongelmista.

Meillä on ympäri maan paljon tarpeita, joista me kaikki kuntapäättäjät ja myöskin valtiovalta olemme vastuussa, että saadaan lisää rahoitusta näiden ongelmaisten rakennusten korvaamiseen. Meillä Oulussa pohditaan koko ajan, saadaanko ongelmaisia tiloja ikinä kuntoon vai pitäisikö ne laittaa pillareilla kasaan ja rakentaa uutta. Tämä on se ongelma, jota koko ajan mietitään.

Ministeri nosti esiin elinkaarimallin, jolla juuri pystytään turvaamaan se, että rakentaja pysyy koko ajan mukana rakennuksen käytössä ja siinä arjessa, etteivät perävalot vain vilku sen jälkeen, kun rakennus on tehty, vaan ollaan mukana käytössä ja huollossa ja kunnossapidossa koko sen rakennuksen käytön ajan. Hallituksella on juuri parhaillaan menossa puurakentamisen ohjelma, johon on miljoonatolkulla rahaa. Tulisiko juuri tästä puurakentamisesta Suomelle se valtti? Meillä on hyviä malleja, Pudasjärvellä esimerkiksi hirsikampuksen osalta on turvallinen, terve, hyvä ilmanlaatu todettu jo parhaillaan. Puurakentamisesta [Puhemies koputtaa] varmaan saadaan myöskin vientituote.

14.35 **Johanna Karimäki vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmiset ansaitsevat terveelliset ja turvalliset tilat. Se on jo perusoikeus, ja tämä huoli on koko eduskunnan yhteinen. On tärkeää, että hallituksella on tämä home- ja kosteustalkoohanke nyt käynnissä. Kuten tarkastusvaliokunnan puheenjohtaja Heinäluoma totesi, kuitenkin on todella paljon tekemistä siinä, että ne viime kaudella hyväksytyt kymmenen tärkeää pontta tulisivat toteen.

Yksi kysymys on juurikin vastuut ja rakentamisen laatu, muun muassa maankäyttö- ja rakennuslakiuudistukset ja monet muut uudistukset, jotka vaativat parempaa laatua niin, ettei rakenneta sutta ja sekundaa niin, että jopa uudetkin rakennukset kärsivät nopeasti home- ja kosteusvaurioista. Yksi keskeinen kysymys on muun muassa rakentamisen aikainen kosteussuoja, jota tulee paremmin edellyttää rakentajilta. Pyytäisin ministeriltä arviota lainsäädäntöhankkeiden etenemisestä.

Sitten toinen keskeinen kysymys, homeoireista kärsivien ihmisten oikeudet tulla kuulluksi ja ymmärretyksi ja saada selkeää hoitoa. Olisi tosi tärkeätä, kuten ympäristövaliokuntakin on esittänyt, että tulisi oma hoitoyksikkönsä kosteusoireista kärsiville ihmisille, että he saisivat nopeasti diagnoosin ja hoitoa.

Kolmanneksi nostan sen seikan esiin, että monta kertaa vauriot etenevät liian pitkälle, ennen kuin ihmisten oireilua otetaan todesta. Kysynkin, millä tavalla hallitus edistää sitä, että oirekyselyt, kuten esimerkiksi THL:n laatima oirekysely, otetaan työkaluksi käyttöön ihan kaikissa meidän julkisissa tiloissamme, jotta siinä tilanteessa, kun henkilökunnalta, oppilailta, lapsilta, työntekijöiltä tulee sitä oireilua selkeästi ilmi oirekyselyn kautta, tartutaan toimeen ripeästi.

14.37 **Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan oikeutetusti kysytään, mikä on vialla, kun uudisrakennuksissa ja vasta korjatuissa rakennuksissa on näitä kosteus- ja homeongelmia. Näistä on puhuttu todella kauan, ja sinäkin aikana, kun näistä on puhuttu, uusia ongelmia ilmenee. Tästä syystä on varmasti erinomaisen hyvä, että tämmöinen johdonmukainen hanke otetaan, jossa parhaita käytänteitä käytetään hyväksi eri kunnista, millä tavalla nämä ongelmat on saatu sitten selätettyä. Meillä ovat päiväkodit, koulut, muut julkiset rakennukset erittäin isoissa ongelmissa, eivätkä rakennukset niinkään vaan ne, jotka niitten rakennusten sisällä tekevät päivätyötä. Lasten ja nuorten ja aikuisten, esimerkiksi opettajien, terveyden kannalta nämä ovat hyvin ongelmallisia.

Kun tämä asia on akuutti ja sille aidosti pitää saada myöskin korjausta, sosiaalidemokraatit ovat omassa vaihtoehtobudjetissaan esittäneet 100 miljoonan euron rahoitusta siihen, että ikään kuin siemenrahana kunnille tarjotaan nyt liikkeellelähtöä tässä ja nyt näitten asioitten korjaamisessa. On aivan selvää, että pelkästään se korjausraha ei auta, jos asiat tehdään huonosti. Myös koulutuksen, säädösten pitää olla riittävän hyvät. Mielestäni tämä hymiöajattelu oli hyvä siitä, että jatkuvasti seurattaisiin, että tilat ovat terveet ja turvalliset. Mutta siihen tarvitaan nimenomaan niitä parhaita käytänteitä ja niitten jalkauttamista sinne kuntatasolle ja rakennusten terveyteen.

14.39 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitosta Sipilän hallitukselle siitä, että sisäilmaongelmiin nyt puututaan. Liian monen suomalaisen terveys on tuhottu julkisten tilojen sisäilmaongelmien takia: lapset, opettajat, sairaanhoitajat, edustaja Kiuru nosti esille varusmiehet, puhumattakaan sairaista ja vanhuksista, jotka ovat usein sängynomia ja joutuvat olemaan tällaisissa tiloissa. Näihin pitää puuttua.

Mutta haluan antaa kyllä ministeri Tiilikaiselle, jälleen kerran, kiitosta siitä, että te olette näihin asioihin puuttunut. Juuri viime viikon lopulla teitte kosteudenhallinnasta uuden asetuksen, ja sillä nimenomaan puututaan tähän. Entisenä ruokaministerinä ministeri Tiilikainen käytti meillä jaostossa erinomaisen esimerkin: hän kertoi, miten ruuan kylmäketjusta huolehditaan, että se ei saa missään vaiheessa katketa, mutta miten on tähän asti tapahtunut rakentamisen kuivaketjun kanssa? Se on katkennut useissa kohdissa, niin kuin täällä tuotiin esille, mutta jatkossa tämän erinomaisen kosteudenhallinta-asetuksen, jonka ministeri Tiilikainen viime perjantaina hyväksyi, myötä tähän puututaan. Tämä on merkittävä muutos, ja toivottavasti tällä tullaan pystymään vastaamaan niihin ongelmiin tulevaisuuden rakentamisessa.

Osa ongelmista johtuu rakentamisesta — märkä betoni, siihen tietynlainen liima, muovimatto ja niin poispäin aiheuttavat ongelmia — mutta osa on myös käytön aikaisia ongelmia, esimerkiksi huollon laiminlyönnit, ylläpidon laiminlyönnit, ilmanvaihdon huoltamattomuus taikka vääränlainen käyttö, ja sen takia me tarvitsisimme entistä vahvemmin myös tällaista huoltokirja-ajattelua, että seurattaisiin, mitä siellä kiinteistöissä tapahtuu. Meillä on jo tällä hetkellä, esimerkiksi Hyvinkäällä, [Puhemies koputtaa] joutsenlippupäiväkoti, joka on rakennettu erinomaisella tavalla. Kannustan kaikkia tutustumaan siihen.

14.41 **Aino-Kaisa Pekonen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me puhumme kyllä ihan todellisesta ongelmasta, ja minusta on erittäin hyvä, että eduskunta nyt keskustelee sisäilmaongelmista. Mutta on tietysti vähän mielenkiintoista käydä tätä keskustelua, kun tätä toimenpideohjelmaa ei meillä nyt täällä ole vielä saatavilla, tai jos ymmärsin oikein, niin se valmistuu vasta muutaman viikon kuluttua.

Joka tapauksessa tässä on ihan hyvä ajatus siitä, että kuntien rakennuskannan parantaminen saadaan nyt vihdoin, ehkä toivottavasti, valmiiksi jopa 2028 loppuun mennessä, mutta kyllä kymmenen vuotta on aika pitkä aika. Me tiedämme, että useissa kunnissa on jo näitä sisäilmaongelmien ratkaisuja ruvettu tekemään päiväkodeissa, kouluissa, sairaaloissa, kun me useimmat olemme kuntapäättäjinä ja näiden ongelmien kanssa painiskelemme.

Itse asiassa vähän samaa asiaa olisin halunnut kysyä ministeriltä, kuin mihin edustaja Lehto tässä jo aikaisemmin viittasi, eli rahoituksesta. Onko teillä tässä toimenpideohjelmassa, ministeri, tarkoitus osoittaa jotakin rahoitusta kunnille näiden sisäilmaongelmien ratkaisemiseksi? Myös vasemmistoliitto on ehdottanut 100 miljoonalla eurolla tukemista, jotta näitä julkisia tiloja saataisiin kunnissa korjattua. Minä uskon, että suurilta osin kuitenkin raha on se, mikä ratkaisee. Kuntien talous on erittäin huonossa kunnossa, enkä minä usko, että millään kunnalla tai kenelläkään meistä kuntapäättäjistä olisi sellaista halua olla korjaamatta näitä ongelmia ja olla puuttumatta niihin, mutta useimmista kunnista joka tapauksessa se rahoitus puuttuu.

Haluan vielä mainita näistä väistötiloista. Toivon, että kaikissa kunnissa väistötilat, joissa oppilaat ja päiväkotilapset ovat, voisivat olla myöskin asianmukaisia. Omassa kotikaupungissani Riihimäellä muun muassa yksi päiväkotiryhmä on siirretty kerrostalokolmioon, enkä näe, että se on kenenkään edun mukaista.

14.43 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kaudella tämä tarve eduskunnassa nähtiin, ja silloin kesäkuun alussa oli se laaja pyöreän pöydän keskustelu, ja kiitänkin ministereitä siitä, että niin kuin silloin puhuttiin, olette tarttuneet tähän toimenpideohjelmaan rivakasti.

Niin kuin me tiedämme, tämä on erittäin erittäin laaja ongelma. Sekä rakennukset että eri-ikäiset ihmiset eri puolilla Suomea voivat todella pahoin, ja altistumisen ja sairastumisen jälkeen he voivat pahoin muuallakin kuin siinä kyseisessä rakennuksessa. On erittäin tärkeää, että ihmiset otetaan vakavasti, heitä kuullaan, heidän ongelmiinsa vastataan ja tartutaan. Kysyisinkin ministeriltä: kiinnitetäänkö tähän asiaan riittävästi toimenpideohjelmassa huomiota ja ohjeistetaanko tällä alueella riittävästi myös toimijoita kunnissa? Eli ihmiset kuullaan ja heidän ongelmansa otetaan vakavasti.

Sitten se, korjataanko oikein tai väärin: Käytetään paljon rahaa, mutta ongelmat usein tilkitään vain vähäksi aikaa tiivistysten taa. Yhdeksi akuutiksi tarpeeksi katsoisinkin, että varmistetaan, onko korjaaminen todella riittävä, ja jos se on riittävä, tehdäänkö korjaus riittävällä laajuudella. Tästä olisin myös kysynyt: kiinnitetäänkö tässä ohjelmassa tähän asiaan riittävästi huomiota?

Kuivaketjut, erittäin tarpeelliset. Tullaanko niitä jatkossa vaatimaan kaikkialla?

Sitten hoitoketjut, ja koulutusta tarvitaan myös terveydenhuollon henkilökunnalle.

Mutta tänne sosiaaliturvan puolelle tarvitaan todella pikaisia toimia, koska monet perheet ovat erittäin epätoivoisessa tilanteessa. Vanhemmat ovat paitsi huolissaan lapsista myös taloudellisissa ongelmissa, ja epätoivo on suuri. Kysyisinkin: nyt kun myös kunnat ovat suurissa ongelmissa ja korjaustarvetta ja eurojen tarvetta on erittäin paljon ja valtiolla menee kuitenkin vähän paremmin, eikö valtiovallan tulisi nähdä, että myös tehtäisiin suurempia ja oikein konkreettisia europanostuksia auttaaksemme kuntia? Kristillisdemokraatit ovat myös olleet ehdottamassa 100 miljoonan satsausta tähän.

14.45 **Ari Torniainen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Asia on todella tärkeä, sillä joka puolella Suomessa on aivan liian paljon sisäilmaongelmaisia rakennuksia ja sisäilmaongelmista sekä niiden seurauksista kärsivät aivan liian monet ihmiset. Ongelmat on aidosti tunnistettava ja tunnustettava riittävän ajoissa. Siksi omasta mielestäni jokaisessa kunnassa tulisikin olla erilliset monialaiset sisäilmatyöryhmät, jotka sitten pystyisivät reagoimaan ongelmiin riittävän nopeasti.

Sitten muutama asia sinne ohjeeksi:

Suunnitellaan ja rakennetaan Suomeen, nimenomaan suomalaisiin olosuhteisiin soveltuvia rakennuksia, ja toivottavasti ne tehdään tietysti myös suomalaisista materiaaleista.

Toinen asia on se, että kyllä meillä kaikilla autonomistajilla varmaan on niille autoille määräaikaishuollot. Miksei siis rakennuksillakin tulisi olla erilliset huolto-ohjelmat? Huolletaan ja kunnostetaan myös rakennuksia omalla ajallaan ja varataan rakennuksiin myös kunnossapitomäärärahoja ja laaditaan rakennuksille ja rakennusmateriaaleille selkeät hoito-ohjeet ja hoitotoimenpiteet.

Yksi asia, mikä täällä on jo tullut keskusteluissa esiin, on se, että niiden ihmisten, jotka kärsivät sisäilmaongelmista, tulee saada myöskin tukea ja hoitoonpääsy oikea-aikaisesti, ettei pitkitetä sitä.

Oikeastaan haluaisin tiivistää myöskin ohjeeksi tässä, että kyllä suunnittelijoilla, rakentajilla, valvojilla, rakennusten hoitajilla ja omistajilla tulee olla niin paljon ammattiylpeyttä, että lopputuloksen pitää kelvata ja soveltua myös muillekin, jos se kelpaa meille itsellemme.

14.48 **Simon Elo sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kotikaupungissani Espoossa Tilapalvelut-liikelaitos on kehittänyt uuden tyyppikouluratkaisun, jota tullaan hyödyntämään useissa kaupungin väistö- ja lisätilahankkeissa. Ylipäätään kaupungin tavoitteena on, että neljän vuoden aikana saadaan tämä hätäväistötilojen käyttö nollaan.

Espoon Niipperissä vanha koulu todettiin terveydelle vaaralliseksi vuoden 2016 alussa — olin itsekin tätä päätöstä tämän koulun purkamisesta tekemässä silloin opetuslautakunnassa — ja alkuvuodesta 2017 tämä rakennus sitten purettiin ja tyyppikoulurakentaminen alkoi jo keväällä. Valmista tuli lukukauden alkuun, syyskuuhun mennessä, eli hyvin nopealla aikataululla. Tämä vuokrasopimus on kymmeneksi vuodeksi, ja siihen kuuluu optio vielä viiteen lisävuoteen. Se tarkoittaa myös sitä, että rakennuttaja vastaa sitten tästä sisäilmasta muun muassa. Tämä takuu uskallettiin myöntää, koska oli tehtaalla suoraan tehty tämä kaikki, mitä tähän kuului, eli perustukset teräspaalutettu, myös alapohjan väliseinät ovat puuta eikä rakennuksessa ole käytetty betonia.

Arvoisa puhemies! Tämä rakennus ei silti ole mitenkään väliaikainen, vaan tämä voisi olla jopa kymmeniä vuosia käytössä. Väestönsuojaa ei ole, mutta muuten on täysin rakennettu rakennusmääräysten mukaisesti. Tämä onkin sellainen ratkaisu, jota toivon, että yhä useammassa kunnassa ruvettaisiin käyttämään, on se nyt sitten Espoon tai Hyvinkään tai Lohjan tai Saarijärven ratkaisu, missä näitä tyyppikouluja on käytetty, mutta tämä on sellainen, jolla saataisiin tätä pahinta tilannetta purettua eli sitä, että 60—70-luvuilla valmistuneet rakennukset alkavat oireilla tässä vaiheessa. Niipperinkin tapauksessa 400 000 euroa ehdittiin käyttää korjauksiin, ennen kuin tähän ratkaisuun sitten lähdettiin.

Kysynkin arvoisalta ministeriltä, miten kunnat, viranhaltijat, luottamushenkilöt kunnissa tässä kuulemisessa sitten käytännössä tulevat otetuiksi huomioon. Vielä tuossa puheen-

vuorossa jäi tältä osin nähdäkseni yleistasolle, mutta varmasti hyvä ministeri tähänkin osaa antaa vastauksen.

14.50 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Tiilikainen puhui puheenvuorossaan siitä, että tämä toimenpideohjelma lähtee myös siitä, että tarvitsemme asiakkaille neuvontaa. Kuulun itse tuohon sisäilmatyöryhmään, ja tapasimme ministeri Saarikon aikaisemmin, ja hän otti terveisemme vastaan sisäilmasairastuneisiin liittyen ja heidän hoitopolkuihinsa. Tässä yhteydessä tuli esille se, että Suomessa ei ole korkeita professuureja ja tutkimusta riittävästi. Nyt kun ministeri Tiilikainen ja opetusministeri ovat paikalla, niin tätä voisi miettiä, miten me saisimme korkeatasoista osaamista myös Suomeen, ettei se olisi ainoastaan yksissä käsissä, on joku THL:n tutkija tai joku yksittäinen lääkäri, ja olisi laajapohjaista tutkimusta, ja ehkä siihen luotettaisiinkin silloin paremmin.

Näistä sairastuneista tuli mieleen, että tosiaankin, jotta he voisivat saada hyvää neuvontaa, siellä pitäisi olla laajapohjaista osaamista ja tutkittua tietoa takana. Näissä keskusteluissa on tullut esille, että ihmisille annetaan hoitona myös siedätyshoitoa ja sanotaan, että "koetapas altistaa itseäsi sille asialle, niin sekin voisi auttaa". Tämähän on aivan kummallista, eihän tämmöistä nyt voida ajatella. Sitten on myöskin sentyyppistä, jotakin toimintaterapiaa, että "jos nyt kuitenkin on enemmän kysymys siitä, että kuvittelette olevanne sairas". Tästä syystä meidän täytyy saada osaamista ja diagnoosi kuntoon siellä taustalla.

Meillä perussuomalaisten vaihtoehtobudjetissa olemme lisänneet 36 miljoonaa euroa tämmöisten sisäilmaklinikoiden perustamiseen ja ihmisten pikaiseen saattamiseen hyviin asuintiloihin ja kuntoutukseen. On erittäin tärkeää huolehtia rakennuskannasta ja sen kunnosta, mutta yhtä tärkeää ja vielä oikeastaan tärkeämpääkin on se, että saadaan nämä sairastuneet nyt pikaisesti terveisiin tiloihin ja kuntoutukseen, koska he eivät voi enää odottaa.

14.52 **Li Andersson vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Muualla maailmassahan Suomi tunnetaan puhtaasta luonnosta ja hyvästä ilmanlaadusta, mutta suomalaisia itseään puhututtavat enemmänkin sisäilmaongelmat ja niiden yleisyys. Kuten tämänkin keskustelun perusteella käy ilmi, näitä tarinoita ja esimerkkejä kosteus- ja homevaurioista sekä sisäilmaongelmista kärsivistä päiväkodeista, kouluista, sairaaloista ja kodeista taitaa löytyä lähes jokaisesta suomalaisesta kunnasta. On arvioitu, että jopa 800 000 suomalaista altistuu huonolle sisäilmalle päivittäin, ja tämä on myöskin sukupuolittunut ongelma ja ilmiö, sillä enemmistö sisäilmaongelmaisissa rakennuksissa työskentelevistä työntekijöistä on naisia.

Minäkin pidän äärimmäisen tervetulleena, että tästä käydään keskustelua eduskunnassa tänään, mutta edustaja Pekosen tavoin ehkä hiukan ihmettelen sitä, että tämä varsinainen toimenpideohjelma kuitenkin julkaistaan vasta parin viikon päästä. Vasemmistoliitto julkaisi tänään oman toimenpideohjelman sisäilmaan liittyen, jossa me muun muassa esitämme uhkasakkoja, jos työpaikkojen tai koulujen sisäongelmiin ei puututa, korjausinvestointeja kuntiin ja vahingonkorvauksia sekä hätämajoitusta kodeissaan sairastuneille. Kannatamme myöskin esitystä Turkuun perustettavasta kliinisestä tutkimusyksiköstä sisäilmasta sairastuneiden hoitamiseksi.

Luotan siihen, että ministeri Tiilikainen ja muut myöskin ovat valmiita kuuntelemaan opposition esityksiä tässä toimenpideohjelman työssä. Me olemme ottaneet omaksi tavoitteeksemme ja linjaksemme sen, että Suomi jatkossa tunnettaisiin maailmalla myöskin maailman puhtaimmasta sisäilmasta.

14.54 **Sari Multala kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuten keskustelusta voi päätellä, sisäilmaongelmat ovat lähes kaikissa Suomen kunnissa arkipäivää, ja on todella tärkeää, että nyt tähän asiaan on tartuttu myös hallituksen toimesta.

Kuten täällä moni on todella todennut, ongelma on erittäin laaja ja yksittäinen toimenpide ei siihen tepsi. Tässä hallituksen toimenpideohjelman tavoitteena on erityisesti nyt julkisten rakennusten sisäilmaongelmien vähentäminen ja ennaltaehkäisy, mutta oma toiveeni olisi kuitenkin, että toimenpideohjelma toisi ratkaisun myös kaikkeen rakentamisen laatuun, jolloin ratkaistaisiin useampi ongelma samalla kertaa.

Sisäilmaongelmat eivät ole ainoastaan kosteus- ja homeongelmia vaan myös muita sisäilmaongelmia, ja erityisesti sellaisissa tapauksissa, joissa oireilun syy ei ole selvä, ollaan monesti todella vaikean tilanteen edessä. Sen vuoksi tarvitsemmekin siis myös lisää tietoa siitä, minkälaiset rakennuskäytännöt tai -materiaalit ovat omiaan aiheuttamaan oireilua. Tämä on yksi niistä syistä, minkä vuoksi pidän myös erittäin kannatettavana ympäristövaliokunnan yksimielisesti tekemää ehdotusta panostuksesta ympäristöterveyden yksikköön. Sen lisäksi toki tärkeää on myös diagnostiikkaan panostaminen.

On myös tärkeää, että me entisestään parannamme tiedonkulkua. Meillä on erittäin paljon tietoa ja hyviä käytäntöjä eri kunnissa, kuten täälläkin olemme jo kuulleet monia erilaisia ehdotuksia. Silti tuntuu, että kuntatasolla edelleen painiskellaan usein samojen ongelmien kanssa.

Lisäksi toivon monien muiden edustajien tavoin sitä, että hallitus tarkastelee myös vastuukysymyksiä. Toivottavasti meillä olisi tämän toimenpideohjelman jälkeen enemmänkin kuin vain vuosikymmenen terveet tilat.

14.56 **Antti Rinne sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinällään erittäin hyvä, että nyt päästään täällä eduskunnassa keskustelemaan tästä tosi monia ihmisiä koskettavasta vakavasta asiasta.

Kunnat investoivat aivan liian vähän tällä hetkellä. Meillä on paljon korjausta kaipaavia kohteita, joihinka pitää satsauksia saada. Ennen kaikkea sosiaali- ja terveyspalveluilla olevat tilat, koulutuksella olevat tilat ja varhaiskasvatuksella olevat tilat ovat niitä tiloja, joissa ihmiset sairastuvat, on sitten kysymys lapsista, jotka tekevät työtään siellä, tai aikuisista, jotka tekevät työtään siellä. Meillä ei ole oikeutta sairastuttaa työntekijöitä eikä lapsia, oppilaita, kouluissa ja varhaiskasvatuksessa.

Arvoisa ministeri Tiilikainen, sosiaalidemokraatit ovat esittäneet 100 miljoonaa euroa siemenrahaksi näitten kunnostamistoimenpiteitten käynnistämiseen. Ajatuksena taustalla on myös se, että voitaisiin miettiä uusia toimintamalleja eri toimintojen yhdistämiseksi samoihin kiinteistöihin, joissa voitaisiin tukipalvelut sitten hoitaa samoissa tiloissa, mutta lähtökohtana olisi se, että esimerkiksi ikäihmisten aktiivisuutta lisättäisiin sillä, että he olisivat tekemisissä nuorten, lasten ja varhaiskasvatuksessa olevien lasten kanssa päivittäin — voitaisiin sitten ruokapalvelut ja esimerkiksi terveyspalveluita hoitaa samassa yhteydessä.

Olisiko tässä nyt jotakin ideaa tämän toimenpideohjelman sisällöksi, niin että vietäisiin tätä asiaa eteenpäin? Muutettaisiin toiminnallisia rakenteita sillä tavalla, että voitaisiin saada kustannustehokkuutta mutta myöskin laatua lisää sillä tavalla, että ikäihmiset, nuoret, lapset ja varhaiskasvatuksen piirissä olevat voisivat olla samoissa kiinteistössä. Voisiko tämä olla porkkana uudistaa rakennuskantaa, joka tällä hetkellä on todella huonossa hapessa?

Puhemies Maria Lohela: Vielä edustaja Blomqvist, ja sitten siirrytään tuonne ministeriaition puoleen.

14.58 **Thomas Blomqvist r** (vastauspuheenvuoro): Värderade fru talman! Det är jättebra att minister Tiilikainen har fört den här frågan hit till plenum och att riksdagen har möjlighet att diskutera den här viktiga frågan och det stora problemet.

Arvoisa rouva puhemies! On hyvä, että hallitus on ryhtynyt toimenpiteisiin tässä tärkeässä asiassa. Monessa kunnassa on myös ryhdytty toimenpiteisiin, ja kun maanantaina, eilen, tapasin länsiuusimaalaisia kunnanjohtajia, niin he nostivat tällaisen asian esille: Todetaan nyt, että kun kunnat ryhtyvät toimenpiteisiin, korjaavat näitä rakennuksia, rakentavat uusia, niin tietysti poistojen määrä lisääntyy ja samalla on myös mahdollista, että joudutaan alaskirjaamaan vanhoja rakennuksia, ja se taas rasittaa kuntien tulosta. Samalla eduskunta, hallitus on päättänyt, että kuntien on tasapainotettava taloutensa neljän vuoden sisällä, mikä on ihan oikea asia. Mutta kysynkin: kun kunnat nyt ryhtyvät näihin toimenpiteisiin, niin tietysti avustukset ovat hyvä asia, mutta voidaanko ajatella niin, että tätä voitaisiin antaa anteeksi, jos korjataan ja kun korjataan näitä ongelmallisia rakennuksia, ettei se rasittaisi sitä tulosta ja sitten syntyisi alijäämää, jota ei pystytä taloudessa tasapainottamaan määrätyssä ajassa?

Sitten haluan myös tukea tätä edustaja Adlercreutzin esille tuomaa ajatusta siitä, että näitä rakennuksia pitäisi tarkastaa jatkuvasti ja että myös siitä saataisiin jonkinlainen sertifikaatti tai merkintä.

Ja viimeksi tässä edustaja Kiurun esille nostama asia: Mihin toimenpiteisiin valtio voi ryhtyä nyt koskien näitä varuskuntia? Sielläkin on ongelmia, [Puhemies koputtaa] ja siellähän valtio on omistajan roolissa.

Puhemies Maria Lohela: Ja koska aika on rajallinen, ministereille on nyt tarjolla vain napakoita 2 minuutin puheenvuoroja. Ministeri Tiilikainen saa omansa sitten keskustelun päätteeksi, ja se on pidempi. — Ministeri Vehviläinen aloittaa, 2 minuuttia, olkaa hyvä.

15.00 **Kunta- ja uudistusministeri Anu Vehviläinen:** Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tähän viimeiseen kysymykseen, mitä varuskuntien osalta tehdään: Senaatilla ja Puolustusvoimilla on yhteinen ohjelma siitä, miten varuskuntien osalta toimitaan. Siellä tietysti on tärkeää, että aina korjataan rakennus kerrallaan, ei voi laittaa koko varuskunta-aluetta kerralla remontoivaksi.

Mutta sitten näistä kuntapuolen asioista totean ensinnäkin sen, että tämä keskustelu on nyt varsin tasokasta. Terveys ei odota, ja sen takia jokaisen omistajan, olipa kunta tai valtio, on toimittava heti, kun tulee kosteusongelmia, ja lähdettävä heti liikkeelle. Ei voi ajatella, että meillä ei ole nytten varaa tehdä sitä. Heti pitää tiedottaa avoimesti ja lähteä etsimään korvaavat tilat ja sitten miettiä, minkälaisella mallilla, elinkaarimallilla vai miten, rahoitetaan.

Nyt kun parhaillaan kunnat hyväksyvät myös kuntastrategioitaan, niin ajattelen sillä tavalla, että jospa vielä pystytään vaikuttamaan siihen, niin sinne täytyy tämä Terveet tilat ottaa kunnolla huomioitavaksi mukaan, ja monet kunnat ovat hyvää työtä tässä tehneet. Täällä isoista kaupungeista tiedetään, että Espoo, Helsinki ovat tehneet mittavat kymmenen vuoden ohjelmat, paljon laittavat rahaa, mutta sitten esimerkiksi Porin kaupunki on hyväl-

lä tavalla kouluttanut erikseen erityisiä rakennusterveysasiantuntijoita, ja toivoisin, että nämä hyvät käytännöt leviävät hyvin ja nopeasti paikasta toiseen.

Sitten totean vielä, kun ministeri Tiilikainen viittasi tähän, että tehdään parhaillaan selvitystä kuntien rakennuskannasta: se on todella aiheellinen. Edellinen laajempi selvitys on tehty vuonna 2005, ja tämä liittyy siihen, että meillä hallituksessa on valmisteilla juuri tämmöinen kuntien tilaohjelma eli tehokkaat, terveet tilat, ja siinä voisi yhtenä mahdollisuutena olla purkuavustus eli kannustinjärjestelmä, jossa olisi purkuavustus elementtinä, jotta myös päästäisiin [Puhemies koputtaa] näistä huonoista, tehottomista ja epäterveistä tiloista eroon.

Puhemies Maria Lohela: Ministeri Grahn-Laasonen, 2 minuuttia.

15.02 **Opetusministeri Sanni Grahn-Laasonen:** Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Vuonna 2012, kun eduskunnan tarkastusvaliokunta selvitti tätä hyvin perin juurin, niin sieltä hätkähdyttävät ja vakavat luvut konkretisoituivat, ja tietenkin jokainen meistä kuntapäättäjän roolissa, ja moni myöskin vanhempana, on tästä kysymyksestä myöskin arkikokemuksia saanut ja on siitä hyvin huolissaan. Silloin eduskunnan tarkastusvaliokunnan arvioissa joka koulupäivä noin 62 000—94 000 peruskoululaista ja 12 000—18 000 lukiolaista sekä heidän opettajansa ja muu kouluhenkilökunta altistui kosteusvaurioille tai muille sisäilmaongelmille päivittäin. Laki on tässä suhteessa hyvin selvä, eli jokaisella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, ja se kattaa myöskin terveelliset tilat.

Tässä Terveiden tilojen vuosikymmen -ohjelmassa tarvitaan ja vaaditaan meiltä pitkäjänteisyyttä mutta myöskin vastuunkantoa ja toisaalta ennalta ehkäisevää toimintaa. Jos havaitaan ongelmia, niihin pitää vakavasti suhtautua, puuttua, ryhtyä välittömästi toimeen. Kunnissa tällä hetkellä on paljon tekeillä, mutta tiedän, että kunnat ovat monilta osin myöskin isoissa vaikeuksissa selviytyä. Täälläkin on käytetty esimerkkejä siitä, miten suuri osuus oppilaista voi vaikka parhaillaan olla väistötiloissa.

Samanaikaisesti kunnat, kun he uusivat kiinteistöjään, voivat myöskin nähdä sen valoisan puolen, että voidaan myös modernisoida ja rakentaa uuden opetussuunnitelman mukaisia muunneltavia, monikäyttöisiä tiloja ja yhdistellä palveluja yhteen niin, että se palvelee mahdollisimman monia eri tarkoituksia, aivan niin kuin joissain puheenvuoroissa jo hyvin nousi esille.

Ihan lyhyesti haluaisin, jos puhemies sallii, todeta, että tutkimukseen liittyviä hyviä huomioita ja tarpeita tuli täällä esille, ja niihin pureudumme samoin kuin koulutuksen kehittämiseen. Paljon tällä hetkellä on jo voitu tehdä esimerkiksi tutkintojen saattamiseksi ajan tasalle. [Puhemies koputtaa] On lisätty lisä- ja täydennyskoulutusta, on kehitetty osaamista, on rakennettu erilaisia koulutuspolkuja, jotta voitaisiin näihin kysymyksiin paremmin puuttua, mutta tämä ohjelma antaa meille mahdollisuuden [Puhemies koputtaa] myös käydä nämä asiat huolellisesti läpi yhdessä oppilaitosten ja korkeakoulujen kanssa.

Puhemies Maria Lohela: Sitten ministeri Saarikon vuoro, 2 minuuttia.

15.05 **Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko:** Arvoisa puhemies! Oman hallinnonalani lähestymistapa aiheeseen liittyy ennen kaikkea niihin tilanteisiin, joissa ollaan valitettavasti jo ikään kuin tunnistettujen tai diagnosoimattomien oireiden kanssa tekemisissä. Nostan esiin tästä laajasta kokonaisuudesta tiivistetysti neljä näkökulmaa, joita

pitäisin hyvänä ja joita tiedän valmistelussa tuon toimenpideohjelman suhteen meidän tarkastelleen.

Kaikkein tärkein minusta on hoitopolkujen kokonaisuus, se, että sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyössä, uusissa tulevissa sote-rakenteissa toimintamallit ovat sellaisia, että koko se ketju itsehoidosta, ohjatusta omahoidosta, perusterveydenhuollosta erikoispoliklinikoille ja kuntoutukseen olisi ihmisen kannalta kokonaisuus, myös tiedon siirtymisen osalta.

Toinen kokonaisuus liittyy täälläkin keskustelussa esiin nousseiden polikliinisten ja kuntoutuspoliklinikoiden toimintojen esiin nostamiseen. Me tarvitsemme tämän aihepiirin äärellä erillisiä kuntoutuspoliklinikoita, joiden pitäisi palvella sisäilmasta pahasti kärsivien lisäksi myös muita samantyyppisiä ja samantyyppisistä oireyhtymistä kärsiviä potilasryhmiä. Tämä työ on siis vasta alussa.

Kolmas ulottuvuus on hyvin kipeä ja vaikea asia, jonka tiimoilta sairastuneet ihmiset kokevat epäoikeudenmukaisuutta. Se liittyy ihmisten sosiaaliturva-asemaan, työkyvyttömyyteen, sairastumiseen ja toimeentuloon. Pidän tärkeänä, että osana tätä laajaa yhteiskunnallista toimintaohjelmaa terveistä tiloista ja kohti maata, jonka tilat olisivat terveet työskennellä, olla, viihtyä, se voisi osaltaan pitää sisällään myös selvityksen sosiaaliturvakysymyksistä ja sitä kautta sairaudesta kärsivien aseman parantamisesta.

Viimeisimmäksi enkä vähäisimmäksi nostan esiin terveysvaikutuksiin liittyvien viestintätaitojen kehittämisen tosiasiapohjaisiksi, avoimiksi, vuorovaikutteisiksi, huolta vähentäviksi ja yhdenmukaisiksi eri ammattiryhmien välillä ajatellen vaikkapa rakentajia, viranomaisia, terveydenhuoltoa ja muita asiaan keskeisesti liittyviä toimijoita.

Puhemies Maria Lohela: Jatketaan keskustelua. Nyt siirrytään minuutin mittaisiin vastauspuheenvuoroihin.

15.07 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Julkisten rakennusten sisäilmaongelma on hälyttävä. Omassa kotikunnassanikin sisäilmaongelmaan on törmätty niin alakoulu-, päiväkoti- kuin hallintorakennuksissakin. Terveyshaittoihin puuttumista on tehostettava. Rakennusten kosteus- ja homevaurioiden yleisimmät aiheuttajat on tunnistettu, ja ne ovat riskejä sisältävät suunnitteluratkaisut, puutteet työmaan kosteuden hallinnassa, virheet työmaan toteutuksessa, kunnossapidon laiminlyönnit sekä rakenteiden luonnollinen kuluminen tai vaurioituminen elinkaarensa päässä.

On syytä tunnistaa riskit ja pyrkiä puuttumaan niihin kokonaisvaltaisesti ja systemaattisesti. Rakennusten sisäilmaongelman korjaamiseen ei ole ohjattu riittävästi varoja. Tilannetta olennaisesti parantaviin toimiin ei ole ylletty. Terveiden tilojen toimenpideohjelma tulee todelliseen tarpeeseen.

15.09 **Katja Taimela sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Jokainen, joka joutuu opiskelemaan, tekemään töitä tai käyttämään palveluita, olemaan asiakas home- ja kosteusvaurioituneissa tiloissa, on liikaa. Niin kuin täällä on todettu, meidän jokaisen pitää ajatella, että puhdas sisäilma on jokaisen perusoikeus.

Näissä kosteus- ja hometalkoissa, paitsi että eri kuntien täytyy olla näissä talkoissa mukana, kyllä minä peräänkuulutan tässä keskustelussa, että hallituksen pitää olla myös vahvasti tässä kaikessa tuskassa mukana. Muuten yksinkertaisesti näissä haasteissa ei onnistu-

ta. Se vaatii tietysti myös näitten toimenpiteiden ja toimenpideohjelmien lisäksi huomattavan paljon resursseja ja myös euroja tästä talosta.

Sitten tämän vuoden alusta nykyinen hallitus päätti lopettaa tämän ARAn korvausjärjestelmän, eli hallitus näki turhaksi — uskallan sanoa näin — terveyshaitan poistamisen ja kohtuuttomaan tilanteeseen kodin kosteus- ja homeongelmien takia joutuneiden auttamisen.

Arvoisa puhemies! Kun täällä salissa vallitsee hyvä keskinäinen henki siitä, että julkiselle puolelle kaikki mahdollinen ollaan yhdessä tekemässä, mihin taloudellisissa resursseissa pystytään, niin nyt herää myös kysymys, miten pystymme jatkossa tukemaan näitä yksittäisiä henkilöitä ja perheitä, jotka pahimmassa tapauksessa sairastumisen lisäksi on leimattu luulosairaiksi ja joiden taloudellinen tilanne on hometalon kautta täysin kohtuuton.

15.10 **Veera Ruoho kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oleellista on rakentaa kestäviä ja terveellisiä rakennuksia ja huolehtia oireilevista ja sairastuneiden asemasta. On tosiaan kohtuuttomia tarinoita, mitä ihmiset ovat joutuneet kokemaan. Esimerkiksi ihminen, joka on työskennellyt 34 vuotta kunnalla, irtisanotaan, kun hänelle ei ole osoittaa työtilaa, jossa ilman vakavia oireita voisi työskennellä.

Ministeri Tiilikaisen sanat olivat kuin musiikkia korville: hoidetaan riippumatta siitä, pystytäänkö osoittamaan syy-yhteys huonosta sisäilmasta potilaan oireisiin.

Edustaja Kiuru nosti esille varusmiehet. Itse nostan esiin myös poliisilaitokset, joissa sisäilmaongelmat ovat aiheuttaneet sairauspoissaoloja ammattiryhmässä, joka muutoinkin kärsii resurssipulasta.

15.11 **Heli Järvinen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä salissa ja keskustelussa on tullut lukemattomia hyviä ehdotuksia, jotka kannattaa koota yksiin kansiin. Kuten ministeri Tiilikainen sanoi, ongelma on valtava. 5 miljardin euron korjausvelkaa ei korjaa yksikään hallitus yksinään, vaan me tarvitsemme jopa vuosikymmenien ohjelman. Siksi me vihreätkin olemme ehdottaneet 100 miljoonan euron pesämunaa tuleville vuosille, jotta tässä työssä päästäisiin alkuun.

Mutta oma kysymykseni liittyy tällä kertaa lattioihin. Kosteusvauriot haittaavat kahta kolmasosaa päiväkodeista, ja joka neljännessä koulussa on työtä haittaava sisäilmaongelma, ja kuten tiedämme, mitä pienempi lapsi, sitä lähempänä lattiaa hän elää ja leikkii. Silti monesti korjausrakentamisessakin lattioiden alle jää kosteutta tai lattiamateriaalit eivät ole turvallisia. Koska lelujen materiaaleja säädellään niin tarkasti, kysynkin ministeriltä, miten voisimme edistää yhtä tarkkaa säätelyä lattiamateriaaleissa ja niiden asentamisessa.

15.12 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Sisäilma-asia on tärkeä, ja hyvä, että siihen nyt pyritään puuttumaan. Suurin ongelma on rakentamisessa, jossa on jo keskitytty liikaakin energiatehokkuuteen. Kosteus- ja homevaurioiden kannalta mentiin vikaan, kun joku viisas keksi laittaa muovikalvon rakenteisiin. Tarpeellinen tuuletus jäi vajaaksi tai kokonaan tekemättä. Tervapaperi ja puru vaihdettiin muoviin ja lasivillaan. Luonnollinen painovoimainen ilmanvaihto ja tuuletus on monissa rakennuskohteissa korvattu koneellisella ilmastoinnilla ja pullotiiviillä rakentamisella. Tänä päivänä tuuletus kuitenkin osataan jo paremmin. Ongelmia on kuitenkin myös uudisrakentamisen aikatau-

lutuksessa ja puutteellisessa valvonnassa. Rakennusten kuivattamiselle jää liian vähän aikaa. Rakentaminen tapahtuu sään armoilla, ja suojaaminen on olematonta.

Lisäksi kunnat ovat talouspaineissa joutuneet säästämään rakennusten huollosta ja kunnossapidosta, [Puhemies koputtaa] minkä seurauksena kiinteistöt ovat menneet erittäin huonoon kuntoon. Toivottavasti... [Puhemies keskeyttää puheenvuoron puheajan ylityttyä]

15.13 **Petri Honkonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On todellakin erittäin kiitettävä asia, että hallitus nyt on tuonut tämän toimenpideohjelman tänne eduskunnan keskusteluun, ja toivotan sille kaikkea menestystä.

On todellakin mielenkiintoinen kysymys, niin kuin tässä edellä viitattiin, kuinka on mahdollista, että maailman puhtaimmasta ulkoilmasta tulee maailman epäterveintä sisäilmaa, kuten meillä Suomessa usein on.

Nyt kun puhutaan näistä sisäilmaongelmista, niin perinteisestihän on puhuttu homeesta, kosteusvaurioista syntyneistä homevaurioista, joista aiheutuu ongelmia, mutta aivan yhtä ison huomion ansaitsevat muut sisäilmaongelmia aiheuttavat tekijät. Yksi on nämä niin sanotut VOC-yhdisteet eli haihtuvat orgaaniset yhdisteet, joita aiheutuu ja joita syntyy erilaisista rakennusvirheistä, vääränlaisesta käytöstä tai vääränlaisten kemikaalien käytöstä johtuen myös uusissa rakennuksissa. Olen törmännyt tilanteisiin, joissa sisäilmasta aikaisemmin sairastuneet henkilöt eivät pysty täysin uudessa rakennuksessa työskentelemään tai asumaan, elämään, johtuen juuri [Puhemies koputtaa] näistä VOC-yhdisteiden liian suurista pitoisuuksista.

15.15 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt olemme todella tärkeän asian äärellä, ja näistä sisäilmaongelmista on tullut kyllä meille jo tällainen uusi kansansairaus. Kyllä siinä myös meillä päättäjillä on ollut omat vastuumme. Olemmeko me tarpeeksi aktiivisesti reagoineet niihin sytykkeisiin, joita joka tapauksessa jokainen meistä on saanut? Nyt onkin viimeisiä hetkiä, että lähdemme suurella tarmolla nyt edistämään sitä, että pystymme takaamaan jokaiselle suomalaiselle puhtaan sisäilman.

Kyllä keskeinen vastuu tässä on todella kuntapäättäjillä. Mutta toivon mukaan tässä myös valtio antaa ne avaimet ja keinot, joilla sitten kuntapäättäjät voivat huolehtia siitä, että jokaisessa kunnassa on terveet rakennukset. Tästä täällä on tullut hyviä ehdotuksia. Toivon todella, että ne nyt viedään sitten käytäntöön myös tämän ohjelman myötä.

15.16 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella hyvä, että näistä terveistä tiloista ja sisäilmaongelmista keskustellaan myöskin täällä eduskunnassa, ja olen todella hyvilläni siitä, että useampi ministeri on meillä ollut täällä vastaamassa.

On niin, että erityisesti koulujen ja päiväkotien homeongelmat ovat tietenkin kuntien vastuulla, ja meillä esimerkiksi Espoossa olemme laskeneet, että seuraavan kymmenen vuoden aikana tulemme laittamaan noin miljardi euroa erilaisiin toimenpiteisiin, joilla homeongelmiin tartutaan.

Mutta tietysti on myöskin näitä muita kysymyksiä, kuten Kätilöopiston sairaala ja muut sairaalat sekä varuskunnat, jotka täällä ovat tulleet esiin. Eli ongelma on laaja, joten täytyy pohtia, mitä valtio voi näin ollen tehdä. Täällä on puhuttu muun muassa parhaiden käytäntöjen jakamisesta ja sitten rahoituksesta, ja kysyisinkin nyt ministereiltä: Miten aiotte toimia omilla toimialoillanne, jotta näitä parhaita käytäntöjä, esimerkiksi allianssimallista, ra-

kentamistavoista ja sitten siitä, millä tavalla myöskin [Puhemies koputtaa] näihin sairauksiin suhtaudutaan, voitaisiin jakaa?

15.17 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ongelman laajuus ja vakavuus tunnetaan, nyt tarvitaan toimenpiteitä. Meidän on tietysti korjattava ongelmarakennukset, ja kunnat tarvitsevat siinä tukea, mutta meidän on myös estettävä uusien sisäilmaongelmaisten rakennusten syntyä. Rakennusliikkeiden vastuuta ongelmista on laajennettava, sillä uudetkin talot kärsivät sisäilmaongelmista. Ei voi olla niin, että rakennetaan sutta ja sekundaa mutta mitään vastuuta ei ole.

Arvoisa puhemies! Täytyy myös miettiä rakennusvalvonnan tehostamista ja parantamista: pitäisikö työmaa-aikaisia tarkastuksia lisätä? Myös rakennusten parempi kunnossapito ja huolto on olennainen kysymys. Pitäisikö talkkarit palauttaa kouluille — ihminen, joka todella tuntee sen kiinteistön kunnon ja koko elinkaaren?

Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä: onko hallitus valmis laajentamaan tai edes pohtimaan sitä, että rakentajan vastuuta rakennusvirheistä ja uusien rakennusten sisäilmaongelmista laajennettaisiin?

15.18 **Hannakaisa Heikkinen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Usein puhutaan homekouluista ja -päiväkodeista. Ne saavat huomion, mutta niiden lisäksi pitäisi puhua myös homesairaaloista ja -terveyskeskuksista. Monet sosiaali- ja terveysalan ammattilaiset kärsivät työpaikallaan luokattoman huonosta sisäilmasta, tuon Turun yliopiston laajan tutkimuksen mukaan muuta väestöä useammin. Hoitajan tai sosiaalityöntekijän sairastuminen on aina paitsi henkilökohtainen tragedia myös yhteiskunnallinen menetys ja kustannus. Meillä ei pitäisi olla varaa sisäilmaongelmista johtuviin sairauspoissaoloihin tai pahimmassa tapauksessa työkyvyttömyyseläkkeisiin. Muun muassa Tehy on vaatinut kansallista ohjelmaa tilanteeseen puuttumiseksi, ja nyt tuohon hätähuutoon vastataan. Kiitos siitä hallitukselle.

Vinkkaisinkin kunnille, että tänä aikana, kun on pulaa hoitohenkilöstöstä ja sosiaalihenkilöstöstä, terveet sisäilmat ja se, että työntekijä saa terveessä ilmassa tehdä työtä, olisi hyvä lisä tuohon houkuttimeen saada ammattitaitoisia työntekijöitä.

15.19 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Me olemme erittäin tärkeän ja vaikean ongelman edessä, ja me emme puhu sen vähäisemmästä asiasta kuin lasten ja nuorten sekä julkisen sektorin monien ihmisten työterveydestä, ja silloin on kyllä vakavista asioista kysymys.

Haluaisin tähän alkuun mainita, että minusta tämä edellinen tarkastusvaliokunta teki aivan uraauurtavaa työtä tällä omalla homemietinnöllään. Voisin vaikka väittää, että se herätti ison tietoisuuden tästä homeongelmasta ja sen monipuolisuudesta, ja siksi on tärkeää, että täälläkin nähdään laaja joukko ministereitä, koska tämä asiahan kuuluu todella monelle saralle. Yhtä kaikki, nykyinen tarkastusvaliokunta on hienosti jatkanut tätä painotusta, ja minusta oli erittäin tärkeää, että ollaan otettu kantaa nyt tähän vastuiden läpikäymiseen. Ja kaiken kaikkiaan tähän liittyvät varmasti myös valvonnan kysymykset, sanktioinnin kysymykset ja tämänkaltaiset kysymykset, kun tulevaisuuteen katsotaan.

Puhemies! Haluaisin tässä yhteydessä myös alleviivata SDP:n esitystä tästä 100 miljoonan siemenrahasta, ja ministeri Tiilikainen, kun siinä vieressänne [Puhemies koputtaa] mi-

nisteri Orpoa ei nyt ole, niin kerrotteko hänelle siitä, että SDP:llä on [Puhemies: Aika täynnä!] tämmöinen loistava ehdotus?

15.20 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Terveet sisätilat ovat todellakin kaikkien suomalaisten oikeus, ja olen ihmetellyt viime aikoina hyvin synkästi tätä rakentamisen tilaa Suomessa. Onhan käsittämätöntä, että muutaman kuukauden vanhoissa taloissa on jo vakavat kosteusvauriot ja seinät homehtuvat, vaikka asujat eivät ole vielä saaneet huonekaluja sisälle. Voisin verrata vaikka nyt kumikenkäkauppaan, että kuinka moni haluaisi ostaa sellaiset kumikengät, jotka uutena jo vuotavat. Kyllähän siitä meteli nousee, jos semmoisen tuotteen haltuun saa. Ihan oikeasti on mahdollisuus saada vaihtaa sellainen tuote.

Mutta sitten kun katsoo näitä tapahtumia, niin minkä takia näitä hometaloja, joita tässä maassa on pilvin pimein, isoja julkisia rakennuksia, kun niitä puretaan, ei tutkita tarkasti, mikä siellä on se perussyy, mikä meni vikaan? Kyllähän meillä yliopistoja löytyy tässä maassa vaikka kuinka paljon, Aalto-yliopisto ja Lappeenrannan yliopisto, vaikka mitä asiantuntijoita tekniikkapuolella. Ja onhan ihan käsittämätöntä sekin, että tässä viime vuoden aikana on tullut esille, että ei edes betonia osata enää valaa, kun muutamat sillat piti purkaa jo ihan uutena ja parit perustukset isoista rakennuksista. Kun betonikaan ei kestä, niin jotakinhan tässä maassa on pahasti vialla.

15.21 **Reijo Hongisto sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Rakensin oman taloni vuonna 2000. Tein taloni hirrestä ja käytin eristeenä mahdollisimman luonnonmukaista pellavarivettä. Pellavarive on aine, joka jos kosteutta saa, myöskin kuivaa, toisin kuin mineraalivilla. Ennen rakennustöihin ryhtymistä puhutin vanhoja tunnettuja kirvesmiehiä, ja kaikki antoivat saman neuvon: Tee taloosi korkea kivijalka, kattoon kunnon kaato ja räystäät riittävän pitkiksi, että ne suojaavat seinähirsiä. Maaston pitää viettää talosta poispäin, ei taloon päin.

Arvoisa puhemies! Uskon, että nämä samat neuvot koskevat myöskin julkista rakentamista. Meidän talossamme on asuttu nyt 17 vuotta, ja ainakaan toistaiseksi ei ole ollut vähäisintäkään sisäilmaongelmaa.

Moni kokenut rakentaja kammoksuu taloja, joiden katto on tasainen taikka kaato olematon. Myös nykyisten energiamääräysten mukaiset "pulloiksi" rakennetut rakennukset saavat heiltä tuomion. Moni kysyy myös, minkä takia yhä kiristyneiden rakennusmääräysten käyttöönoton jälkeen rakennukset ovat entistä huonompia, erityisesti sisäilman osalta. [Puhemies koputtaa] Nyt kysyn ministeriltä: olisiko meillä mahdollisuus vielä muuttaa näitä rakennusmääräyksiä?

15.22 **Merja Mäkisalo-Ropponen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tärkeintä sisäilmaongelmien korjaamisessa on toki ennaltaehkäisy, mutta nykyisessä tilanteessa on pidettävä huolta myöskin sairastuneista. Sairastuneen työntekijän näkökulmasta tilanne on kohtuuton, sillä lainsäädäntö ei anna turvaa, jos sisäilmasta johtuvien oireiden takia on vaihdettava työpaikkaa mutta varsinaista ammattitautia, esimerkiksi astmaa, ei ole todettu. Nämä henkilöt ovat muuten työkykyisiä, mutta altistumisen takia he eivät pysty työskentelemään epäterveellisissä rakennuksissa. He ovat niin sanotusti työpaikkatyökyvyttömiä. Heitä auttaisi niin sanottu työpaikan vaihdostuki, jota muun muassa monet am-

mattijärjestöt ovat jo usean vuoden ajan ehdottaneet. Onko työpaikan vaihdostuen käyttöönottoa pohdittu tässä toimenpideohjelmassa?

15.23 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin kiitoksia ministerille, että otitte esille tämän erittäin tärkeän asian, sillä kysehän on siitä, että se koskettaa lähes kaikkia meitä tai sitten meidän lähipiirissämme olevia henkilöitä. Esimerkiksi silloin, kun minä olin töissä kunnassa, joka ikinen vuosi vähintään viikon verran minulta oli ääni pois kokonaan — joku tykkäsi siitä — mutta nyt sitten henkilö, joka on sen jälkeen tullut siihen töihin, aivastelee koko ajan. Paljonko on olemassa näitä poissaolopäiviä, piileviä sairauslomatapauksia, jotka ovat tähän asiaan kuuluvia ongelmia?

Sitten vielä se esille, että kyllähän terve asuminen, terveet koulut ja työpaikat ovat perusoikeus, ja meidän pitäisi saada puheet nytten kuitenkin teoiksi. Ympäristövaliokunnassa olemme ottaneet asioita hyvin esille, ja minä haluaisin erityisesti ottaa esille puurakentamisen. Koskaan ei puhuta riittävästi puurakentamisesta, mutta meidän pitäisi vain saada teoiksi tämä puurakentamisasia.

15.24 **Arja Juvonen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! 90-luvulla työskentelin helsinkiläisissä suurissa sairaaloissa, ja niissä oli tiloja, joista ihmeteltiin, miksi kylpyhuoneen nurkat olivat sen näköisiä kuin ne olivat, ja sitten myöhemmin vasta ymmärrettiin, että homettahan siellä oli.

Tämä ongelma on erittäin laaja, ja on hieno asia, että myös toimenpideohjelmalla otetaan tähän kantaa. Tämä on myös ihan uusi ongelma, voisi ajatella näin.

Tänä vuonna 25.1. Duodecim julkaisi Käypä hoito -suositukset, jotka koskevat kosteus- ja homevaurioista oireilevia potilaita. On erittäin tärkeää tietää, mitkä ovat oireet, jotta lääkärit pystyvät sitten myös tulkitsemaan potilasta oikein, ja myös kuvata tämänhetkistä tutkimustietoa ja yhtenäistää toimintamalleja ja antaa työkaluja kosteusvaurioista oireilevan potilaan tutkimista varten. Ne ovat tämän esityksen ytimet ja erittäin tärkeitä asioita.

Perinnerakentaminen ja nykytekniikka — kuinka yhdistää nämä kaksi asiaa, jotta vältytään suurilta, [Puhemies koputtaa] pahoilta vaurioilta?

15.26 **Jaana Laitinen-Pesola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toimenpideohjelma todellakin tarvitaan, kuten täällä on yhteisesti todettu.

Täällä on myös viitattu tähän Tehyn yhdessä Turun yliopiston kanssa teettämään tutkimukseen, joka on itse asiassa valtakunnallisesti laajin ja kattavin tällaisista oirekyselyistä, mitä on tehty terveydenhuollon yksiköihin, ja siitä selvästi tuli esille se, että terveydenhuoltohenkilöstö voi huonosti.

Sisäilmaongelmiin liittyy runsaasti tutkimuksen ja hoidon tarvetta sekä sairauspoissaoloja, ja paitsi että nämä sairauspoissaolot ovat inhimillistä kärsimystä kyseisille henkilöille, niistä aiheutuu myös työnantajille kustannuksia ja todennäköisesti myös työtehon laskua. Ja hoitohenkilöstö todellakin oireilee huomattavasti enemmän kuin muu väestö.

Ongelmana on ollut se, että näitä ongelmia on selvästi vähätelty. Nyt minä toivon, että tähän päästään todellakin kiinni. Näitä asioita kannattaa todellakin ennaltaehkäistä.

15.27 **Antti Rantakangas kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hieno asia, että myös oppositio antaa täyden tuen Sipilän hallituksen toimille ja ministeri Tiilikaiselle tässä tärkeässä asiassa. Se on sen takia tärkeää, koska kyse on vuosikymmenen ohjelmasta

ja kuntapäättäjinä kaikki puolueet ja kaikki poliitikot käytännössä ovat mukana tässä kokonaisuudessa. On hyvä, että nyt on siis ryhdytty toimiin eikä vain puhuta ja suunnitella, ja tässä mielessä kiitos hallitukselle.

Hallituksen toimethan liittyvät lainsäädäntöön ja asetuksiin, ja täällä on myös siinä mielessä annettu hyvää palautetta ministerille, että on tehty toimenpiteitä käytännön tasolla, jotka puuttuvat tähän ongelmaan.

Itse pidän tärkeänä, että todellakin myös näitä vastuukysymyksiä selvitetään, niin kuin täällä valiokunnan puheenjohtaja Heinäluoma totesi, että se on tärkeä asia, jotain pitää tehdä, koska ei voi olla niin, että muutaman vuoden vanhoja rakennuksia tai korjattuja rakennuksia ajautuu samaan ongelmaan.

Sitten viimeiseksi sanon, että me tarvitsisimme tänne sellaisen julkisten rakennusten korjausvelkaohjelman kuin on infrapuolellakin, jolla pitkäjänteisesti kuntien ja valtion toimesta lähdettäisiin tätä tilannetta korjaamaan. [Puhemies koputtaa] Tämän ohjelman toteutus olisi myöskin merkittävä työllisyyssysäys maakuntiin.

15.28 **Eeva-Johanna Eloranta sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suurin ongelma tässä ohjelmassa on se, että se koskee vain julkista rakentamista. Miksi asuntorakentaminen ja pientalorakentaminen, ihmisten kodit, on jätetty tästä ulkopuolelle?

Hometalojen ostajien turvaa tulisi nyt kehittää eikä suinkaan huonontaa, kuten tällä hallituskaudella on käynyt. Valtion asuntorahaston korjausavustukset terveyshaitan poistamiseksi on lopetettu kokonaan tämän vuoden alusta osana säästötoimia. Nämä avustukset oli kuitenkin suunnattu kaikkein vaikeimmissa olosuhteissa eläville perheille, joilla ei itsellään enää ollut muuta ulospääsyä homeloukustaan. Niiden turvin voitiin pelastaa lukuisia perheitä takaisin normaalielämään ja monet syrjäytymis- ja sairastumiskierteet voitiin ehkäistä.

Ministeri puhui kauniisti neuvonnasta, mutta homeongelmien kanssa kamppailevien ahdinko lisääntyy myöskin sitä kautta, että tämän vuoden alusta myös rakennusvalvontaviranomaisen opastus- ja neuvontavelvollisuus lopetettiin.

Aiotteko, arvoisa ministeri, palauttaa tämän opastus- ja neuvontavelvoitteen ja nämä korjausavustukset, jotta homeongelmissa kamppailevat perheet saisivat edes neuvoja ja avustusta tilanteensa ratkaisemiseen?

15.29 **Sanna Lauslahti kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hoskosen nostama pohdinta vanhoista rakennuksista oppimisesta on oikeastaan johtava periaate, että virheistä kannattaa oppia. Ja selvää on, että lukuisia toimenpiteitä tullaan tarvitsemaan.

Meillä on ensinnäkin hallinnointi jaettu hyvin useille tahoille, ja usein meidän kansalainen kokee, että kukaan ei ota vastuuta vaan häntä pompotellaan paikasta toiseen. Oli ilahduttavaa kuulla täällä puheenvuoroja, joissa todetaan, että esimerkiksi kunnalla on vastuullaan päiväkodit, koulut ja muut julkiset tilat, jotka ovat sen omistuksessa. Kuntapäättäjinä emme pääse siitä vastuusta yhtikäs mihinkään.

Jatkossa tulee olla matala kynnys, kun tulee sisäilmaongelmia. Tulee olla selkeästi yksi taho, johon kansalainen tai kuntalainen voi olla yhteydessä. Sen lisäksi kuntien puolella on syytä olla jokaisessa kunnassa sisäilmaongelmien kitkentäohjelma, jossa eri toimijoiden vastuut ja toiminta olisi kuvattu. [Puhemies koputtaa]

Sote-uudistuksen osalta on syytä myös muodostaa [Puhemies: Aika on täynnä!] osaamiskeskus.

15.30 **Lea Mäkipää sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kosteus- ja homevaurioiden terveyteen liittyvät kustannukset nousevat lähemmäs tuhanteen miljoonaan, kuten täällä on sanottu.

Mutta minä kysyisin yhtä asiaa: Miten päiväkotien ja koulujen lämmöt ja ilmastointi toimivat, jos ne kytketään pois päältä viikonloppuisin ja käynnistetään maanantaiyönä? Jokainen ymmärtää, että sisälle tulee kosteutta verhojen taa, ikkunoitten pieliin, pattereitten ja kaappien taakse. Kosteus on edellytys homesienten kasvulle. Homettahan ehtii kasvaa parissa vuorokaudessa. Jokainen on huomannut, että kun käsittelee esimerkiksi leipää kosteilla käsillään, niin pian on leipä homeessa sormien kohdalta. Käykö niin, että kun ilmastointikoneet alkavat maanantaiyönä myllyttämään ilmaa, niin koululaiset, opettajat ja muukin koulun henkilökunta tulee tiloihin, joissa näkymättömät itiöt leijuvat hengitysilmassa? Tämä on monessa kunnassa ongelma. Että tätä pitäisi kyllä tiedottaa, [Puhemies koputtaa] että näin ei tehtäisi.

Puhemies Maria Lohela: Ennen ministeri Tiilikaista vielä edustaja Hassi.

15.31 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pidän oikein erinomaisen hyvänä tätä käytyä keskustelua ja olen iloinen muun muassa siitä, että useat kollegat useista puolueista ovat ottaneet esille sen, että vastuita pitäisi tarkentaa. Edelleen kuulee paljon ihmisten kertomuksia ja itsekin näkee esimerkiksi sitä, että rakennustyömailla lämpöeristeitä on jätetty sateeseen lojumaan tai aivan liian monella työmaalla pinnoitetaan kosteaa betonia. Esimerkiksi tällaiset laiminlyönnit pitäisi sanktioida selvästi.

Mutta haluaisin tuoda esille myös sen, että monissa kunnissa on jo löydetty ratkaisuja tähän ongelmaan, ja mielestäni Jyväskylän esimerkki on rohkaiseva. Kansanedustajien sisäilmaryhmä keskusteli Jyväskylän edustajien kanssa, ja he esimerkiksi ovat ryhtyneet vaatimaan uudisrakennuksilta tiettyä terveen rakentamisen normiston mukaista laatutasoa, ja sitä mielestäni [Puhemies koputtaa] pitäisi vaatia ihan kaikilta.

Puhemies Maria Lohela: Tämän keskustelun viimeisen puheenvuoron käyttää ministeri Tiilikainen, 5 minuuttia, olkaa hyvä.

15.32 **Asunto-, energia- ja ympäristöministeri Kimmo Tiilikainen:** Arvoisa puhemies! Kiitän edustajakollegoita erittäin monipuolisesta asian käsittelystä, asiantuntevista puheenvuoroista ja evästyksistä tätä ohjelmaa rakennettaessa. Oikeastaan tämä keskustelu kertoo sen, miksi tarvitaan tällainen laaja-alainen toimenpideohjelma: koska ongelma on niin laaja-alainen, se koskee useaa eri ministeriötä eikä sitä yhdellä tempulla voida ratkaista.

Moni edustaja otti myös tarkastusvaliokunnan roolin esille. Tarkastusvaliokunta teki jo viime kaudella erinomaista työtä, ja se on sitä jatkanut tällä vaalikaudella. Juuri sen takia ajattelemmekin, että kun on pitkäkestoisesta ohjelmasta kyse, niin tämä parlamentaarinen ulottuvuus, seuranta ja ohjeistus tapahtuisivat sitten jatkossakin eduskunnassa tarkastusvaliokunnan kautta.

Oikeastaan vielä ihan sellaisena tiivistyksenä, mitä ohjelmalla tavoitellaan: Sillä tavoitellaan sitä, että ihmiset, jotka ovat sairastuneet, saisivat asiallisen hoidon ja mahdollisimman harva enää sairastuisi jatkossa. Sitä tavoitellaan. Keino on sitten tietenkin se, että täy-

tyy korjata ongelmia aiheuttaneita rakennuksia ja täytyy välttää, ettei jatkossa tehdä samoja virheitä uudelleen.

Selvityksissä on todettu, että noin kolmasosa sisäilmaongelmista johtuu suunnittelun virheistä, toinen kolmasosa siitä, että rakennusaikana on mennyt joku pieleen tai on tapahtunut virheitä, jotka ovat syynä ongelmiin, ja pyöreästi kolmasosa puutteellisesta ylläpidosta. Te, hyvät edustajakollegat, olette esittäneet lukuisia korjausehdotuksia kaikkiin näihin kohtiin, ja kaikkea tätä täytyykin entistä tarkemmin katsoa.

Aika paljon saa huomiota se, jos rakennetaan uutta ja heti on ongelmia. Se on vakava juttu, mutta etupäässä näissä selvityksissä ongelmat kuitenkin ilmenevät silloin, kun rakennus lähestyy elinkaarensa loppupäätä. Monen nyt ongelmissa olleen, ehkä puretunkin rakennuksen kohdalla on todettu, että ei ihme, että se tapa, miten on rakennettu silloisten ohjeitten mukaan, johtaa vuosikymmenien päästä ongelmiin. Nyt noita ohjeita on muutettu, mutta voi tietenkin olla, että tulevien vuosikymmenten päästä sitten todetaan, että miksi tuolloin on annettu tuollaisia ohjeita. Tieto kehittyy, ja siksi täytyy myös tutkimusta pitää yllä.

Edustajat Heinäluoma ja Ala-Nissilä aloittivat tämän vastuukysymyksen. Se on tärkeä juttu, ja sitä mietitään, miten voitaisiin lainsäädännön keinoin tätä vastuukysymystä, ikään kuin seuraamuksia miettiä, ovatko ne kohdallaan. Mutta vastuuta on myös tuo elinkaarimalli.

Edustaja Sarkkinen kysyi talkkarien palauttamisesta. Itse asiassa juuri tänä päivänä kuulin tuosta Pudasjärven paljon kuuluisuutta saaneesta hirsikoulusta, että se on toteutettu elinkaarimallilla. Elinkaarimallin vastuullinen taho on pistänyt sinne ihmisen koko ajan töihin seuraamaan, että kunnossapito ja ylläpito pelaavat, ja jos jotain ongelmaa on, siihen puututaan heti. Eli on erittäin tärkeätä, että ylläpito otetaan vakavissaan. Täällä moni puhui niistä ongelmista, esimerkiksi viikonloppuina suljetuista ilmastoinneista ja näinpäin pois.

Kuntotutkimus- ja korjausopas on päivitetty kunnille viime vuonna. Huovinen kysyi myös, onko mitään muuta tehty. Kosteus- ja homeongelmatalkoot olivat siis voimassa vuoden 2016 loppuun, sen jälkeen tänä vuonna on aloitettu tämän uuden ohjelman laatiminen kohtuullisen ripeästi eduskunnan viitoittamalla tiellä. Nämä tilannekartoitukset systemaattisesti, juuri näin, ja kuntotutkimuksia on siis hyvä tehdä ennen kuin ongelmia ilmaantuu. Tämä on yksi viesti kaupungeille. Kartoittakaa kiinteistöjenne kunto, tehkää ne kyselyt myös niissä rakennuksissa oleville ihmisille, joissa ei ole vielä ongelmia. Ainoastaan tällä tavalla saadaan se lähtötila selville, ja sen jälkeen säännöllinen kuntotutkimus eteenpäin antaa kuvan, miten kiinteistöt kehittyvät.

Yksi asia on hyvä ottaa kuitenkin esille. Useat SDP:n edustajat kertoivat, että kun korjausavustusjärjestelmä terveyshaittojen poistamiseksi on nyt lopetettu, niin ihmiset eivät voi korjata kotejaan. Meillä on korjausavustuksia olemassa riippumatta siitä ongelmien aiheuttajasta, ja olen pahoillani, että joudun sanomaan korjausavustusjärjestelmästä terveyshaittojen poistamiseksi tämän: teidän puheenjohtajanne Antti Rinne laati yhden budjetin viime kaudella, ja tuossa budjetissa tämä momentti pantiin nollalle. Valitan.

Muutenkin tästä monen miljoonan ehdotuksesta näihin avustuksiin: Periaatteessa ymmärrän sen ajattelun, että kannustetaan kuntia, mutta valitettavasti aiemmat kokemukset myös osoittavat, että kun meillä on ollut näitä avustuksia, [Puhemies koputtaa] niin kyllä, on korjattu, mutta ehkä on korjattu juuri sillä tavalla, että ongelmat ovat uudelleen käsissä. Eli nyt kuntatalous on vahvistunut emmekä voi jäädä odottamaan, että valtio antaa avustuksia. Kunnat ovat vastuussa kiinteistöistä. Me autamme [Puhemies koputtaa] tiedollises-

ti, me parannamme ja annamme hankintaosaamiseen tukea. Me voimme kehittää tyyppikouluja, mutta yksikään kunta älköön jääkö odottamaan korjausavustuksia. Ne eivät tätä ongelmaa ole ratkaisseet historiassa eivätkä ratkaise tulevaisuudessa, vaan yhteinen tekeminen tästä eteenpäin. — Kiitän eduskuntaa hyvästä kuulemisesta.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.